

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**ORTAOKUL 5, 6, 7 VE 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA
METİNLERİNİN ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİ İÇERMESİ
BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL BÖLÜKBAŞ

**DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MURAT ALTUĞ**

AKSARAY 2022

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL 5, 6, 7 VE 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA
METİNLERİNİN ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİ İÇERMESİ
BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİBEL BÖLÜKBAŞ

DR. ÖĞR. ÜYESİ MURAT ALTUĞ

AKSARAY 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(.....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Sibel

Soyadı : BÖLÜKBAŞ

Bölümü : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema Metinlerinin Atasözleri ve Deyimleri İçermesi Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi

İngilizce Adı : Comparative Analysis of Middle School 5th, 6th, 7th and 8th Grade Turkish Textbooks in Terms of Including Proverbs and Idioms in Theme Texts

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Sibel BÖLÜKBAŞ

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Sibel BÖLÜKBAŞ tarafından hazırlanan “Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Tema Metinlerinin Atasözleri ve Deyimleri İçermesi Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat ALTUĞ

(Türk Dili ve Edebiyatı, Aksaray Üniversitesi)

İmza

.....

Üye: Doç. Dr. Tuncay TÜRK BEN

(Türkçe Eğitimi, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Selami ÇAKMAKCI

(Türkçe Eğitimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 01/07/2022

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun ve
sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTAOKUL 5, 6, 7 VE 8. SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ TEMA
METİNLERİNİN ATASÖZLERİ VE DEYİMLERİ İÇERMESİ BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Sibel BÖLÜKBAŞ, Aksaray 2022

ÖZET

Eğitim ve öğretim, toplumların önemseddiği bir olgudur. Bu nedenle eğitim ve öğretimin toplumların yaşayışlarından, düşüncülerinden ve toplumsal hafızasında birikmiş olan millî, kültürel ve toplumsal öğelerden izler içermesi ve bunları bir sonraki nesile taşıması beklenir. Atasözleri ve deyimler, bu tür izleri taşıması açısından eğitim ve öğretimin bu minvaldeki amaçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılan oldukça önemli dil öğeleridir.

Atasözleri ve deyimler meydana geldikleri toplumun aynası gibidir. Ait olduğu toplumun yaşayış biçimini, gelenek ve göreneklerini kısacası kültürünü yansıtır. Atasözleri ve deyimler düşünceleri özlü olarak daha etkili , daha kalıcı ifade etme açısından Türkçe derslerinde faydalanılabilecek çok yararlı dil unsurlarıdır. Özellikle ana dilin öğretiminde önemli bir yere sahip olan Türkçe derslerinde bu unsurlara daha fazla yer verilmesi gerekir.

Bir milletin kültüründen önemli izler taşıyan atasözleri ve deyimlerin Türkçe ders kitaplarında kullanım sıklığı oldukça önemlidir. Bu bağlamdan hareketle T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitapları (5,6,7 ve 8. sınıf seviyeleri) örneklem olarak seçilmiş ve tarama yöntemi ile incelenmiştir. Elde edilen veriler, doküman incelemesi yoluyla betimsel yöntem kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu kitaplarda bulunan tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından karşılaştırmalı değerlendirmelerinin yapıldığı çalışmada, tema metinlerinde atasözlerine ya hiç yer verilmediği ya da çok az yer verildiği görülmektedir. Deyimlerin kullanımı ise sınıf seviyelerine göre değişkenlik göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin toplumsal hafıza ile tanışma ve soyut anlamlandırma noktasındaki beceri gelişimlerinde eksikliklere sebep olmaktadır.

Çalışma, giriş, araştırma ile bilgilerin verildiği birinci bölüm, kavramsal çerçevenin sunulduğu ikinci bölüm, verilerin sunulduğu üçüncü bölüm ve çalışmada ele alınan konu hakkındaki verilerin yorumlandığı, varsayımlara cevap arandığı, önerilerin sunulduğu sonuç ve değerlendirmeler bölümlerinden oluşmaktadır.

Bilim Kodu: 30103

Anahtar Kelimeler: Atasözleri, Deyimler, Tema, Metin, Ders kitabı, Türkçe

Sayfa Adedi: 120

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Murat ALTUĞ

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

**COMPARATIVE ANALYSIS OF MIDDLE SCHOOL 5TH, 6TH, 7TH AND 8TH
GRADE TURKISH TEXTBOOKS IN TERMS OF INCLUDING PROVERBS AND
IDIOMS IN THEME TEXTS**

(Master Thesis)

Sibel BÖLÜKBAŞ, Aksaray 2022

ABSTRACT

Education and training is a phenomenon that societies care about. For this reason, education and training are expected to contain traces of the lives, thoughts and national, cultural and social elements accumulated in the social memory of societies and to carry them to the next generation. Proverbs and idioms are very important language elements used in the realization of the aims of education and training in this way in terms of carrying such traces.

Proverbs and idioms are like the mirror of the society in which they occur. They reflect the lifestyle, traditions and customs of the society they belong to, in short, the culture. Proverbs and idioms are very useful language elements that can be used in Turkish lessons in terms of expressing thoughts more effectively and permanently. These elements should be given more place in Turkish lessons, which have an important place.

The frequency of use of proverbs and idioms, which have important traces of a nation's culture, in Turkish textbooks is very important. Turkish textbooks (5,6,7 and 8th grade levels) prepared by the Ministry of National Education and taught in secondary schools were selected as samples and examined by scanning method. The obtained data were evaluated by using the descriptive method through document analysis. In the study, in which the comparative evaluations of the theme texts in these books are made in terms of including proverbs and idioms, it is seen that proverbs are either not included at all or very little in the theme texts. The use of idioms varies according to grade levels. This situation causes deficiencies in the skill development of students at the point of meeting with social memory and abstract meaning.

The study consists of the first part, where the introduction, research and information are given, the second part where the conceptual framework is presented, the third part where the data are presented, and the results and evaluations parts where the data about the subject discussed in the study are interpreted, answers to the assumptions are sought, and suggestions are presented.

Science Code: 30103

Keywords: Proverbs, Idioms, Theme, Text, Textbook, Turkish

Number of Pages: 120

Supervisor: Asistant Professor Murat ALTUĞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	2
1. Araştırmanın Amacı	2
2. Araştırmanın Önemi	3
3. Araştırmanın Örneklemi	4
4. Araştırmanın Varsayımları	4
5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
6. Araştırmanın Yöntemi	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	6
EĞİTİM VE ÖĞRETİM KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ	6

1. Eğitim Kavramına Genel Bakış	6
2. Öğretim Kavramına Genel Bakış	7
3. Öğretim Programına Genel Bakış	7
4. Türkçe Dersi Öğretim Programına Genel Bakış	8
4.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf Düzeyi Kazanımları	10
4.2. Türkçe Dersi Öğretim Programı 6. Sınıf Düzeyi Kazanımları	10
4.3. Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. Sınıf Düzeyi Kazanımları	11
4.4. Türkçe Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf Düzeyi Kazanımları	12
5. Atasözü ve Deyim Kavramlarına Genel Bakış	12
5.1. Millî ve Kültürel Unsur Olarak Atasözleri ve Deyimler	16
5.2. Dil Unsuru Olarak Atasözleri ile Deyimler	18
6. Atasözleri ve Deyimlerin Eğitim-Öğretimdeki Yeri	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
BULGULAR	23
1. 5. sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi	23
1.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi	23
1.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi	23
1.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi	25
1.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi	26
1.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi	27
1.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi	28
1.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi	28
1.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi	29
1.9. 5. sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelenmesi	30
2. 6. sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi	33
2.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi	33

2.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi	34
2.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi	35
2.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi	36
2.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi	36
2.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi	37
2.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi	38
2.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi	39
2.9. 6. sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi	40
3. 7. sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi	43
3.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi	43
3.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi	44
3.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi	44
3.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi	45
3.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi	45
3.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi	46
3.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi	47
3.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi	48
3.9. 7. sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi	48
4. 8. sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi	52
4.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi	52
4.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi	53
4.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi	54
4.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi	55
4.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi	55
4.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi	56
4.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi	57

4.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi	58
4.9. 8. sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi	59
5. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Verilerinin İncelemesi	63
5.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi	63
5.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi	67
5.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi	71
5.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi	76
5.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi	79
5.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi	83
5.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi	86
5.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi	91
5.9. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Karşılaştırmalı İncelemesi	95
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	98
KAYNAKÇA	102
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU.....	106

KISALTMALAR

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

Ed. : Editör

TDK : Türk Dil Kurumu

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

s. : Sayfa

GİRİŞ

Dil, bir topluluğu bir arada tutan ve millet yapan unsurdur. Millet olarak tanımlanan toplumlar, hayatın tüm alanlarında birbirleri ile etkileşim ve iletişim içerisinde olurlar. Bu etkileşim ve iletişimlerini birlikte oluşturdukları dil vasıtası ile gerçekleştirirler ve devam ettirirler. Dil, “bir toplumun dünyaya bakışını ve millî kimliğini yansıtan bir ögedir” (Altaylı, 2010: 125). Toplumların kendi özelliklerine has oluşturdukları dil ve dil kalıpları esasında o toplumun kendine ait yaşayış, düşünüş ve etkileşimlerinden nüveler taşır. Bu nüveler, sözcüklerden cümle yapılarına ve cümle kurulumuna; deyişlerden, deyimlerden atasözlerine kadar kendisini hissettirir. Bu anlamda dil çerçevesinde oluşturulan yapılar, milletlerin kendilerine has özellikleri ile belirlenir.

Dil, sadece sözcüklerin art arda getirilerek cümleler oluşturulması noktasına indirgenemez. Çünkü dil, yukarıda da belirtildiği üzere sözcüklerden, cümlelerden ve yapılardan daha fazla anlam ifade eden ve çok daha fazla unsuru ihtiva eden, milletlerin uzun yıllar boyunca sürekli geliştirerek meydana getirdiği bir unsur olarak var olmaktadır. Kendine has kuralları ve yapıları olan herhangi bir dil, içinde var edildiği toplumun yaşayışlarının, algılarının, kabullerinin ve diğer toplumsal öğelerinin her birinden ayrı ayrı beslenen ve bu öğeler ile kendisini geliştirip büyüyen bir olgudur. Bu yönüyle sözcük türetiminden eklerine, fiillerinin çatısından cümle çeşitlerine ve deyimlerinden atasözlerine dek bütün öğeleri ile dil, ait olduğu toplumun tüm özelliklerini içinde barındıran bir unsurdur. Atasözleri ve deyimler de bir dilin ne denli zengin olduğunu gösteren, kısa, etkileyici, özlü söz öbekleridir. Kültürün taşıyıcısı olan bu söz öbeklerinin Türkçe ders kitaplarında yeteri kadar bulunması öğrencilere dil becerisi kazandırma açısından oldukça önemlidir. Genel olarak bakıldığında ortaokul 5,6,7 ve 8.sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinlerde atasözlerine çok az rastlandığı (Arslan-Kutlu, 2006; Uzun, 2019; Türkben, 2019) ve deyimlerin ise sınıf seviyelerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Araştırma Hakkında Genel Bilgiler

Bu bölümde çalışmayla ilgili araştırma hakkında bilgiler verilmektedir. İlk olarak çalışmaya dair araştırmanın amaçları sunulmaktadır. Bu amaçlar, genel amaçlar ve alt amaçlar şeklinde verilmektedir. Daha sonra araştırmanın önemine, araştırmanın örnekleme ve araştırmanın varsayımlarına değinilmektedir. Sonraki başlıklarda ise araştırmanın sınırlılıkları belirtilmekte ve yöntem konusunda bilgiler verilmektedir. Yöntem başlığı altında ilk olarak araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme konusunda bilgiler ortaya konulmaktadır. Sonrasında ise çalışmanın verilerinin toplanması ve incelenmesi noktasında açıklamalar yer almaktadır.

1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından 5, 6, 7 ve 8. sınıflar seviyesinde karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesidir.

Çalışmanın konusu olan “Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından incelenmesi ve karşılaştırmalı değerlendirilmesi” merkezinde ortaokul Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerin kullanılabilirliğini ve sıklığını incelemek ile bu unsurları belirlemek çalışmanın genel amacı olarak sunulmaktadır.

Araştırmanın alt amaçları olarak çalışmaya esas olan konunun incelendiği 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında verilen tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerin bulunma durumları tek tek ele alınarak incelenmektedir. Bununla birlikte ilgili kitapların tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ile deyimlerin bulunma durumları ve sıklıkları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmanın alt amaçları olarak belirlenmiş hususlarda 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinleri, atasözleri ve deyimlerin bulunma durumları bakımından

değerlendirilerek hem özel hem de karşılaştırmalı bilgilere ulaşılması hedeflenmektedir. Bu noktada 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları önce tek tek ele alınarak incelenmektedir. Daha sonra elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirmeler yapılmaktadır. Tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ile deyimlerin bulunma durumları ve sıklıklarının karşılaştırmalı olarak incelemelerinin yapılması amaçlanmaktadır.

2. Araştırmanın Önemi

Atasözleri ve deyimler, milletlerin kültür birikimleri ile millî hafızalarının önemli birer unsuru ve yansımalarıdır. Bu kültür birikimleri ve hafızaları içerisinde âdetler, gelenekler, yaşayış, düşünüş, dil vb. unsurlar bulunmaktadır. Dilin esas olarak toplumların bir arada yaşayabilmelerini sağlayan önemli yapı taşlarından birisi olarak görüldüğü gerçeğinden hareketle, toplumların ortak değerlerini, düşünüşlerini ve söyleyişlerini içerdiğini söyleyebilmek mümkündür. Bu ortak değerler içerisinde üretilen söz yapıları olarak atasözleri ve deyimlerin toplumların kendilerine has olan âdet, gelenek-görenek, yaşayış, düşünüş vb. özelliklerini yansıttığı düşünülmektedir.

İşte bu noktada, dil öğretiminde atasözleri ile deyimlerin kullanılması, aslında dil yapıları ve sözcüklerinin öğretiminden daha öte bir anlam kazanmaktadır. Şöyle ki atasözleri ve deyimlerin kullanımı yoluyla sadece yapısal bir unsurun öğretimi yapılmaktan ziyade derin ve köklü bir millî hafızanın kazanımı da gerçekleştirilebilmektedir. Bu anlamda Türkçe ders kitaplarında hedef olarak belirlenen kazanımları sağlayabilmek amacıyla hazırlanan okuma metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ile deyimlere yer verilme sıklığının artırılması veya azaltılması önemli bir husus olarak görülmektedir.

Bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi yönüyle ele alınan bir çalışmadır. Bu anlamda, ortaokullarda 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içermesi bakımından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Literatürde konu ile ilgili yapılan farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Uzun (2019), yapmış olduğu çalışmada 5.sınıf Türkçe ders kitabını atasözleri ve deyimleri barındırması bakımından incelemiştir. Akyol (2019), yaptığı çalışmada atasözleri ve deyimleri barındırması bakımından 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının karşılaştırmasını incelemiştir. Çelik (2011), ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında (MEB) yer alan İpek Yolu'nda Türkler ünitesinde atasözleri ve deyimlerin kullanılmasını incelemiştir.

Tozoğlu (2009), T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nca ilköğretim için tavsiye edilen 100 temel eser içerisindeki Türk edebiyatına ait romanları atasözleri ve deyimler bakımından incelemiştir. Öztürk ve Kırmızı (2020), ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki Millî Kültür teması metinlerinde deyim ve atasözü varlığını incelemişlerdir. Türkben (2019), çalışmada Türkçe ders ve öğrenci çalışma kitaplarının deyim varlığı ve öğretimi açısından incelemesini yapmıştır. Literatür incelemesi derinleştirildiğinde konu ile ilgili birçok farklı başlık altında yapılan diğer çalışmalara da ulaşabilmek mümkündür. Burada bu çalışmaların tamamını sunabilmek mümkün değildir. Bu yüzden konuyu ele alış yönlerinin değerlendirilmesi amacıyla araştırmanın konusuyla benzerlik gösteren çalışmalardan bazıları sunulmuştur.

Bugüne kadar bu konu ile ilgili olarak yapılan çalışmaların çoğunda atasözü ve deyimlerin ders kitaplarında kullanımları ile ilgili olarak bu unsurların genellikle tek sınıf düzeyinde ele alınmış olduğu ve konunun tüm sınıf seviyelerinde karşılaştırmalı olarak ele alınmadığı görülmektedir. Bu çalışmada konunun ortaokul düzeyindeki tüm sınıf seviyelerinde karşılaştırmalı incelenmesinin yapılması öngörüldüğünden çalışmanın konunun ele alınışı ve değerlendirilişi bakımından literatüre yeni bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Örneklemi

Araştırma evreni, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ve özel yayınevleri tarafından basılan tüm Türkçe ders kitaplarıdır. Araştırmanın örneklemi ise, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.04.2019 tarih ve 8 sayılı kararıyla Anıttepe Yayıncılık tarafından basılmış ve okutulmakta olan 5. sınıf Türkçe ders kitabı, 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kararıyla Ekoyay Yayıncılık tarafından basılmış ve okutulmakta olan 6. sınıf Türkçe ders kitabı, 18.04.2019 tarih ve 8 sayılı kararıyla Özgün Yayıncılık tarafından basılmış ve okutulmakta olan 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve 25.07.2019 tarih ve 99 sayılı kararıyla Devlet Kitapları tarafından basılmış ve okutulmakta olan 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından oluşmaktadır.

4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın örneklemini oluşturan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının evreni yansıttığı varsayılmaktadır. Bununla birlikte 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içerdiği kabul edilmektedir. Sınıf seviyesine göre tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ile deyimlerinin kullanım durumları ve sıklıklarında farklılıklar bulunduğu düşünülmektedir. Yine farklı sınıf

seviyelerinde kullanılan kitaplardaki tema metinlerinde ve şiirlerinde sınıf seviyesi arttıkça atasözü ve deyimlerin kullanım durumlarının ve sıklıklarının artmadığı varsayılmaktadır.

5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma ve sonuçları, araştırmaya özel olarak belirlenmiş konu ile ilgili olmak üzere örneklem olarak seçilmiş olan ve yukarıda belirtilen 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları ile sınırlıdır. Yine araştırma sonuçları, örneklem olarak seçilmiş olan ve yukarıda belirtilen kitaplarda yer alan temaların okuma metinleri ve araştırmanın yapıldığı 2020-2021 yılları ile sınırlıdır.

6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, “araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgileri içeren yazılı belgelerin analiz edilmesi yoluyla verilerin elde edilmesi” olarak açıklanabilir (Karataş, 2015: 72). Çalışma ile ilgili dokümanlar tarama metodu kullanılarak detaylı bir tarama ve incelemeye tabii tutulmuş ve ilgili öğelerin tespiti sağlanmıştır. Yine araştırmada betimsel inceleme yöntemi esas alınarak tarama metodu kullanılmıştır. Örneklem olarak seçilen kitaplardaki tema metinleri atasözü ile deyimleri içermesi bakımından önce tek tek incelenmiş ve sonra 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesinde karşılaştırmalı olarak değerlendirmesi yapılmıştır. Son olarak bu veriler ve değerlendirmeler esas alınarak çalışmaya esas konu ile ilgili sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Çalışmada ilgili kitaplarda bulunan tema metinlerinde ve şiirlerindeki atasözleri ve deyimlerin tespitinde Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından hazırlanan Türkçe Büyük Sözlük ve yine TDK’nin resmi çevrimiçi/internet sayfasında hizmete sunduğu ve <https://sozluk.gov.tr/> adresi üzerinden ulaşılabilen “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü” ve Ömer Asım AKSOY tarafından hazırlanan “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü” ile Prof. Dr. İsmail PARLATIR tarafından hazırlanan “Atasözleri ve Deyimler-II Deyimler” kaynakları referans alınmıştır. Buna göre çalışmanın konusu olan dokümanların tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içerme durumları ve tespit edilen atasözleri ile deyimlerin doğrulukları yukarıda belirtilen kaynaklar referans alınarak değerlendirilmeye tabi tutulmuşlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

EĞİTİM VE ÖĞRETİM KAVRAMLARINA GENEL BAKIŞ

Bu bölümde, eğitim ve öğretim kavramlarına genel bir bakış yapılarak kavramsal ve kuramsal çerçevede bu kavramlarla ilgili bilgiler sunulmaktadır. Eğitim ve öğretim tanımlarına kısaca değinildikten sonra bu kavramlar hakkında genel bilgilere değinilmektedir. Sırasıyla öğretim programları ve Türkçe dersi öğretim programları hakkında genel bilgiler verilmektedir. İlerleyen başlıklarda ise ortaokul düzeyinde 5,6,7 ve 8. sınıflar özelinde Türkçe dersi öğretim programı kazanımları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Devamında, atasözü ve deyim kavramları hakkında genel bilgiler verilerek bu kavramların millî ve kültürel özellikleriyle birlikte dil unsuru olarak da kullanımına değinilmektedir. Bölüm sonunda ise atasözleri ve deyimlerin eğitim-öğretimdeki yeri hakkında bilgiler verilmektedir.

1. Eğitim Kavramına Genel Bakış

Eğitim kavramı, insanın yaşadığı dünyayı tanınması, anlamlandırması ve ona uyum sağlayabilmesi vb. için yetiştirilmesi olarak açıklanabilir. Ancak bu kavrama dair literatürde birçok farklı tanımlama ve açıklama bulunmaktadır. Eğitim kavramıyla ilgili pek çok tanımın yapılageldiği söylenebilir. Buna göre eğitim denilince disiplin, kazanım, öğrenim, sosyal kurum, sosyal hizmet, kasıtlı kültürlenme süreci vb. kavramlar akla gelir. Eğitim, “sosyal olarak organize edilmek suretiyle düzenlenmiş ve sosyal açıdan önemli deneyimlerin önceki nesillerden sonraki nesillere aktarımında süreklilik arz eden süreçler bütünüdür” (Naziev, 2017: 1).

Eğitim bireyin yaşadığı toplum içerisinde değer atfedilen beceri, tutum ile diğer davranış biçimlerini edindiği ve geliştirdiği süreçlerin tamamı olarak görülebilir. Bununla birlikte eğitim, okul gibi seçilmiş ve kontrol edilen bir çevrede sosyal yeterlilik ve en uygun bireysel gelişimi sağlamayı amaçlar. Eğitim, önceden belirlenmiş olan esaslara göre “bireylerin

davranışlarında belirli gelişmeler gösteren planlı etkinlik dizgelerini kapsayan sosyal süreçlerin tümü” olarak da ifade edilebilir (Fidan, 1986: 10).

Görüldüğü gibi eğitim kavramını tek başına açıklayabilecek bir tanım bulunmamaktadır. Literatürde eğitim kavramının disiplinlere göre ayrı ayrı ve hatta disiplinlerin kendi içinde bile farklı farklı ve birbirinden tamamen bağımsız tanımlamaları ile açıklamalarına rastlamak mümkündür. Bu tanımlamalar ve açıklamaların ortak yönleri dikkate alındığında eğitim geniş anlamda, “bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişiklikler meydana getirme süreci” olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1972: 12).

2. Öğretim Kavramına Genel Bakış

Eğitim kavramının literatürde verilen tanımlamalarında birçok bakış açısına ve disipline dayanan farklılıkların olduğu görülürken bu durum öğretim kavramında daha “üzerinde uzlaşılmış” bir şekildedir. Öğretim kavramının “eğitim” ile kesişen ve benzeşen farklı tanımlamaları bulunmaktadır. Öğretim, “öğrencinin kişilik ve davranış gelişimine yardım eden bir süreçtir” (Bruner, 1968: 24).

Öğretim, “öğrencilerin belirlenmiş olan davranışları kazanabilmeleri için düzenlenmiş olan planlı etkinlikleri kapsayan bir süreçtir” (Glasser, 1976: 15). Okullarda veya sınıf ortamlarında “planlı ve programlı bir şekilde yürütülen bir etkinlikler bütünüdür” (Varış, 1978: 61). “Öğrencilerin gelişimini amaçlayan öğrenmenin başlatılması, gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi için uygulanmak üzere hazırlanan etkinlikleri içeren süreçler bütünüdür” (Açıkgöz Ün, 2003: 74).

Öğretim kavramının kendi içindeki tanımlamalarında ve eğitim kavramının tanımlamalarında ortak kavramlar ile açıklamalar bulunmaktadır. Bunlar plan, etkinlik, davranış, kazanım, geliştirme, değişim-değiştirme ve süreçtir. Öğretim, “içsel bir süreç ve çıktı olan öğrenme davranışlarını destekleyerek gerçekleşmesini sağlayan dış kaynaklı olayların planlanarak uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinden oluşan bir etkinlikler dizgesidir” (Senemoğlu, 1997: 47).

3. Öğretim Programına Genel Bakış

Öğretim programı, öğrenen kişilere belirli bir mekân içinde veya dışında kazanım olarak gerçekleştirilmesi hedeflenen dersler ile ilgili öğrenme yaşantılarının planlı hale getirilmiş olan düzenekler bütünüdür. Bu yönüyle öğretim programı, herhangi bir kademedeki -ilkokul, ortaokul, lise- tüm dersler ile ilgili okulda veya okul dışında uygulanacak tüm öğretim

etkinliklerini de kapsar. “Öğrenen bireylere devletler, okul içinde veya okul dışında planlanmış faaliyetler ve etkinlikler sunarlar” (Aksoy ve Taşkın, 2019: 76).

Bu planlanan faaliyetlerde öğrenenlere kazandırılması amaçlanan hedefler ve davranışlar; bu hedeflere ulaşılmasını sağlayacak “içerikler, konular, öğretim yöntemleri ve teknikleri ile sosyal beceriler, değerlendirme metotları, öğretim teknolojileriyle materyallerin tamamının oluşturulduğu ve sunulduğu” program öğretim programı olarak tanımlanabilir (Özçelik, 2014: 5).

Eğitim ve öğretim kavramlarının hazırlık, uygulama ve değerlendirme gibi tüm süreçlerinin planlandığı ve takibinin yapıldığı taslak ve programların sunulduğu bir çalışma olan öğretim programları, eğitim ve öğretimin örgün ya da açık; akademik ya da mesleki eğitimlerin ve öğretimlerin etkin ve eşgüdümlü/eşzamanlı olarak yürütülmesini ve gerçekleştirilmesini sağlayan planlamalardır. Bu planlama programı, Türkiye’de T.C. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından öğretmenler, akademisyenler, araştırmacılar gibi alanlarında uzman kişiler ile STK, özel sektör gibi paydaş aktörlerin/kurumların katılımlarıyla hazırlanmakta ve sunulmaktadır. Bu amaçla MEB bünyesinde tamamen öğretim programları üzerine <https://mufredat.meb.gov.tr/Default.aspx> adresinden hizmet veren bir çevrimiçi sayfa bulunmaktadır. Bu adresten tüm öğretim programlarına ulaşabilmek mümkündür. Programlar, özel eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ile mesleki ve teknik eğitim alanlarında ayrı ayrı hazırlanmaktadır (mufredat.meb.gov.tr).

4. Türkçe Dersi Öğretim Programına Genel Bakış

MEB tarafından Türkçe dersi ile ilgili hazırlanmış olan programlarda her sınıf seviyesi özelinde öğrencilere yönelik ders içerikleri ve gerçekleştirilmek istenen kazanımlar belirtilmektedir. Bu bölümde, çalışmanın konusu olan okuma metinleri ele alınmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerileri ile zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı; *dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir* (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 6).

Türkçe dersi öğretim programlarının her sınıf kademesinde öğrencilerin gelişim ve bilişsel seviye ile özelliklerinin dikkate alınarak hazırlandığı görülmektedir. Bu bakış açısı ile hazırlanan programların gerek içerik ve konu, gerekse de kazanım ve bu kazanımların sağlanması amacıyla hazırlanan *okuma, dinleme, izleme ve dilbilgisi çalışmalarının hem hacim hem de bilgi içeriği yönünden pedagojik ölçütler dikkate alınarak sunulduğu* da görülmektedir (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 7).

Örneğin 5. sınıf okuma metinlerine bakıldığında, metinlerin hacmi ve bilgi/kelime yeterliliği vb. açılarından bu yaş grubu öğrencilerin bilişsel ve gelişim özelliklerinin dikkate alınarak hazırlandığı ve kazanımların da buna göre belirlendiği görülmektedir. 8. sınıf okuma metinlerinin aynı özellikleri ile kıyaslandığında, 5. sınıf okuma metinlerinin daha kısa, sade ve bilgi yoğunluğunun daha az olduğu görülmektedir (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 36).

6. sınıf okuma metinlerine bakıldığında hem hazır bulunuşluk hem de kavrama becerilerini geliştirmek amacıyla 5. sınıf ders seviyesinin devamı sayılabilecek ve daha çok yeni bir sınıf seviyesine yumuşak bir geçiş sağlayabilecek okuma metinlerinin tercih edildiği görülmektedir. Kitabın ilerleyen bölümlerindeki okuma metinlerinin seviyelerine ve bilgi/kelime yeterliliklerine bakıldığı zaman da seviyenin biraz daha yukarıya çıkarıldığı -6.sınıf seviyesine çıkarıldığı- ve son metinlere doğru da bir sonraki sınıf seviyesine hazırlık olarak görülebilecek okuma metinlerinin seçildiği görülmektedir. Kazanımların da konular ile uyumlu bir şekilde aynı bakış açısı ile gerçekleştirilmek istendiği görülmektedir. Aynı bakış açısının hem 7. sınıf hem de 8. sınıf öğretim programları için uygulandığı görülmektedir (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 40-48).

Ayrıca yukarıda verilen bilgilerin yanında, Türkçe dersinin okuma metinlerinde programda belirtilen konu ve kazanımlarının etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla hikâye, anı, şiir, derleme, deneme, tiyatro, fıkra, masal, köşe yazısı, makale gibi farklı metin türlerinin de tercih edildiği görülmektedir. Bu metin türlerinin tercihi noktasında öğrencilerin bilişsel ve gelişim özelliklerinin de dikkate alınarak çeşitlendirmelerin yapıldığını belirtmek gerekir. Örneğin daha soyut düşünme becerisi gerektiren metin türlerinin -deneme, makale gibi- daha üst sınıflarda tercih edildiği görülmektedir (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 50-61).

Özetle, Türkçe dersi öğretim programlarının hazırlanması süreçlerinin ilgili/hedef sınıfların gerek bilişsel seviyeleri gerekse de gelişim dönemleri dikkate alınarak hazırlandığı

görülmektedir. Bu bakış açısı ile hem ders içeriklerinin/konularının hem de kazanımların hazırlanmasında kolaydan başlayarak orta seviyeye ve daha sonra da daha zor seviye göre bir aşama sürecinin benimsendiği görülmektedir.

4.1. Türkçe Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf Düzeyi Kazanımları

Türkçe Dersi Öğretim Programı 5.sınıf düzeyi kazanımları incelendiğinde söz konusu kazanımlar içerisinde atasözleri ve deyimlerin öğretim süreçlerinde kullanılması ile ilgili olarak “*deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.*” ifadeleri bulunmaktadır (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 36). Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere öğrencilerin okudukları metinlerde deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirlemeleri ve onlara bu becerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu amaçla da ders kitabında yer alan temalardaki okuma metinlerinde deyim ve atasözlerinin olabildiğince sık kullanılması yoluyla hedeflenen kazanımların gerçekleştirilmesi istendiği görülmektedir.

İlgili kitabın tüm kazanımların ayrıntılarının verildiği Kazanımlar Tablosuna bakıldığında temalarda işlenecek olan okuma metinleri yoluyla gerçekleştirilmesi hedeflenen atasözleri ve deyimlerin kazanımıyla ilgili olarak yirmi üç adet “*deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.*” ifadesi bulunmaktadır. Buna göre 5. sınıfların tema metinlerinde atasözü ve deyimlerin kullanımı yoğun bir şekilde vurgulanmaktadır. Çalışmanın ilgili bölümlerinde tema metinlerinde deyim ve atasözlerinin kullanılıp kullanılmadığı programda kazanım olarak belirtilmiş/belirtilmemiş olduğuna bakılarak değerlendirilmektedir.

4.2. Türkçe Dersi Öğretim Programı 6. Sınıf Düzeyi Kazanımları

Türkçe Dersi Öğretim Programı 6. sınıf kazanımları içerisinde dil öğretiminin ana unsurları olan okuma, yazma, dinleme, kelime ve dilbilgisi çalışmalarına yönelik kazanımların mevcut olduğu görülmektedir. Çalışmanın esas konusu olan tema metinlerine yönelik hazırlanmış olan kazanımlara bakıldığı zaman programda bulunan kazanımlar içerisinde atasözleri ve deyimlere yönelik hazırlanmış olan kazanım miktarlarının tüm kazanımlara göre oransal olarak geride kaldığı görülmektedir.

Ortaokullarda ders kitabı olarak okutulan 6. sınıf seviyesindeki Türkçe ders kitabının programında bulunan kazanımlar incelendiğinde tüm program kazanımları içerisinde atasözleri ve deyimler ile ilgili olarak yedi adet “*deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.*” ifadesinin bulunduğu görülmektedir. Bu kitapta her bir tema için belirlenen kazanımların oransal dağılımlarına göre her temada en azından bir adet deyim ve

atasözlerinin kazanım olarak programa dâhil edilmesi beklenirken yapılan incelemelerde tüm kazanımlar içerisinde atasözünün ve deyimlerin toplam sekiz temada sadece yedi adet belirtilmiş olduğu görülmektedir (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 40).

Örneğin 1. temada toplam 51 adet olan kazanım içerisinde deyim ve atasözlerinin kazanım olarak kullanılması iki defa belirtilmiş iken 2. 3. ve 4. temalarda hiç belirtilmemiş ve 5. temada yine iki defa, 6. 7. ve 8. temalarda ise sadece birer defa kazanım olarak programa dâhil edilmiştir. Bu da 6. sınıf seviyesindeki program içerisinde atasözleri ve deyimlerin kazanım olarak çok da öncellenmediğini göstermektedir. Çalışmanın ilgili bölümlerinde programda kazanım olarak belirtilmiş/belirtilmemiş olduğuna bakılarak tema metinlerinde deyim ve atasözlerinin kullanılıp kullanılmadığı da ele alınarak değerlendirmeler yapılmaktadır.

4.3. Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. Sınıf Düzeyi Kazanımları

Türkçe Dersi Öğretim Programı 7. sınıf kazanımlarına yönelik incelemelerde kazanımların diğer alt seviye sınıflarda olduğu gibi -5 ve 6. sınıflarda- belirlenen dil becerilerinin kazandırılması amacıyla tasarlandığı görülmektedir. Bu programın kazanımlarının diğer sınıflardan farklı yönü ise kazanımların veriliş aracı olarak seçilen tema metninin farklılığıdır (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 44-46).

Şöyle ki 7. sınıf Türkçe ders kitabının tema metnlerinin öğrencilerin bilişsel ve gelişim seviyelerinin de arttığı göz önüne alınarak anı, tiyatro, deneme veya makale vb. türlerinden seçildiği görülmektedir. Bu yönüyle diğer sınıf seviyelerinden ayrılmaktadır.

Fakat 7. sınıf Türkçe dersi öğretim programlarının kazanımları arasında atasözleri ve deyimlere kazanım olarak yeterince yer verilmediği açıkça görülmektedir. Bu durum, kazanımların oranlarında da kendini ortaya koymaktadır. Programda kazanım olarak atasözleri ve deyimler başlığı “*deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.*” şeklinde genel bir ifade ile belirtilmektedir. Kitapta bulunan tüm kazanımlar içerisinde atasözleri ve deyimlerin sadece 1, 2, 3, 4 ve 8. temalarda kazanım olarak programda var olduğu görülürken 5, 6 ve 7. temalarda ise atasözleri ve deyimlerin kazanım olarak verilmediği görülmektedir.

Örneğin kitabın 5. teması ile ilgili hazırlanan programdaki kazanımlarda tüm dil becerilerini kapsayan toplam otuz üç adet kazanım mevcutken bu temada, atasözleri ve deyimlerin kazanım olarak hiç belirtilmediği görülmektedir. Bu tema metinlerinde deyim ve

atasözlerinin programda kazanım olarak vurgulanmadığı görülmektedir. Çalışmanın ilgili bölümlerinde programda kazanım olarak belirtilmiş/belirtilmemiş olduğu, bu tema metinlerinde deyim ve atasözlerinin kullanılıp kullanılmadığı ele alınarak değerlendirmeler yapılmaktadır. Yine diğer tema metinlerinin atasözleri ve deyimleri içerip içermedikleri de tek tek ele alınarak incelenmektedir.

4.4. Türkçe Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf Düzeyi Kazanımları

8.sınıf yıllık ders planlarının içerik olarak Türkçe dersi öğretim programı ile eşgüdüm içerisinde hazırlanmış olduğu görülürken planda toplamda tüm dil becerilerinde atasözleri ve deyimlerin kullanımına toplam yirmi adet atıfta bulunulduğu görülmektedir. Kitabın kazanımlarına bakıldığı zaman atasözleri ve deyimlerin dil becerilerinde kullanımı noktasında çalışmaya esas olan okuma metinlerinde sadece dört adet bulunduğu görülmektedir. (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 48-49).

Kitaptaki kazanımlar tablosunda atasözleri ve deyimlerin kullanılması ile ilgili “*Deyim, atasözü ve özdeyişlerin metne katkısını belirler.*” ifadesi bulunmaktadır. Programın kazanımlarına yönelik ve 8. sınıf seviyesine uygun olarak hazırlanan okuma metinleri ve etkinliklerinin bulunduğu görülmektedir. (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019: 50).

5. Atasözü ve Deyim Kavramlarına Genel Bakış

Atasözleri ve deyimler, dil unsuru, millî unsur, kültür unsuru ve öğretim unsuru vb. birçok farklı anlam ve görevleri içlerinde barındıran öğeler olarak açıklanabilmektedirler. Atasözleri ve deyimler ile ilgili olarak literatürde yayınlanmış olan kaynaklar incelendiğinde bu kavramlara dair yapılmış olan birçok farklı tanımlar ve açıklamalar bulabilmek mümkündür. Burada bunların hepsini ifade edebilmek mümkün olamayacağından bazılarının verilmesi uygun görülmektedir. Buna göre Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte atasözleri, “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel” şeklinde tanımlanmış ve açıklanmıştır (Türkçe Sözlük, 2005: 140).

Atasözleri, sosyal olayların nasıl meydana geldiklerini, bunların oluş sebeplerini yıllar alan uzun zamanlar içerisinde tecrübe ederek ortaya koyan ve onlardan ders çıkarılması/alınması gerektiğini ifade eden “öğüt verici, yol gösterici, gerçekleri hatırlatan, inançları ve gelenek-görenekleri kapsayan söz birlikleri veya cümlelerdir” (Altaylı, 2010:127-128). Atasözleri için ayrıca “anlam yönünden zengin, kesin yargı bildiren ve açık, sade bir şekilde öğüt verici

söz grupları” şeklinde bir açıklama ve tanımlama da mevcuttur (Hatipoğlu, 1964: 468).

İnsanların bir arada yaşamalarının sonucu olarak toplumlaşmaları yani millet olmaları noktasından biraz daha geniş bir bakış açısı ile genel bir açıklama ve tanımlama noktasında atasözleri ile ilgili olarak “hayatın çeşitli konuları ile ilgili olarak tecrübe edilmiş ve ders çıkarılmış, ibret verici karaktere sahip olan sözlerdir” denilebilir (Hüseyinzade, 1981: 5). Bu geniş pencereden bakılarak yapılan bir diğer açıklama veya tanımlama da atasözlerinin genel özelliklerinden birkaçını sunmaktadır. Buna göre, atasözleri, “sosyal, doğal ve toplumsal olaylar hakkında bilgiler verirken aynı zamanda inanışlar ile ilgili yol gösterdiği ve gerçekliklere dayanarak ders verdiği noktasında genel bir çatı özelliğine sahip” söz öbekleridir (Stanek, 2016: 105-109).

Atasözleri ile ilgili kaynaklarda daha birçok tanımlama ve açıklama bulabilmek mümkündür. “Bir milletin nelere ağlayıp nelere güldüklerini, nelere kızıp nelere sevindiklerini o milletin atasözlerine bakarak görebilmek mümkündür” (Başaran, 2013: 758). Genel anlamda atasözleri, toplumların ortaklaşa oluşturdukları düşünce, davranış, inanç, gelenek ve göreneklerini, toplumsal ahlak ve yaşayış kurallarını, biçimlerini ve kültürel özelliklerini, zenginliklerini yansıtan öğüt verici, anlamlı ve güzel sözlerdir. Atasözlerinin en belirgin özelliklerinden birisi de, elbette ait oldukları milletlerin ortak bilinçaltılarını yansıtan anonim hale gelmiş ürünler olmalarıdır.

Atasözlerinin yanında bir dilin kendine has özellikleri ile oluşturulmuş anlam dolu bir başka söz öbeği de deyimlerdir. Deyim, TDK tarafından hazırlanan Türkçe Sözlükte genellikle “gerçek anlamlarından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış anlatım, tabir” olarak açıklanmakta ve tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 2005: 517). Deyimler ile ilgili olarak literatüre bakıldığında zaman yine birçok değişik tanım ve açıklama bulunmaktadır. Bu tanımlamalardan ve açıklamalardan bazıları şu şekildedir. Deyimler, “düşünce, kavram, nesne ve kişilerin durumlarını, özelliklerini yansıtmak için kullanılan ve gerçek anlamlarının dışına çıkmış özel anlam/anlatım boyutuyla kalıplaşmış söz öbekleridir” (Akyalçın, 2012: 10).

Deyim, “bir kavramı ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce” olarak ifade edilmektedir (Aksoy, 1988: 52). Deyim, “en az iki söz varlığından oluşan ve gerçek anlamları dışında mecazi anlam ile pekiştirilmiş bulunan kalıplaşmış söz öbeği ya da deyiştir” (Parlatır, 2007: 1). Bir diğer tanımlamada ise deyimler, “çekici, çarpıcı, yoğun bir

anlatım özelliği taşıyan ve çoğunun gerçek anlamı dışında ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış söz öbekleridir” (Bilgin, 2006: 57). Deyim, “anlatım gücünü artırmak amacıyla az çok mantık dışına kaymış olan bazı sözcükleri değişmemiş olduğu halde bir kısmı değişerek çekimlere giren kalıplar” olarak da açıklanmaktadır (Hatipoğlu, 1982: 194).

Deyim, “anlatıma akıcılık, çekicilik katan çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğudur” (Püsküllüoğlu, 1995: 7). “Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkileyici yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlerdir” (Hengirmen, 2007: 7). “En az iki kelimedenden oluşan, bu kelimelerin büyük ölçüde mecazlı bir anlatımla kullanıldığı ve bir kavramı ifade etmek için kurulmuş özel bir anlatım kalıbı, tabirdir” (Albayrak, 2009: 16). Görüldüğü gibi deyimler ile ilgili olarak birbirinden farklı ve ortak yönleri olan birçok açıklama ve tanımlama bulunmaktadır.

Atasözlerine, geçmiş ile bağlantısı, gelenek-görenek, kültür, yaşayış ve atalar ile yakınlıkları üzerinden daha fazla vurgu yapılırken deyimler daha “yakın zamanlara” atfedilmekte, bu yeniliğe ve yakın zamanlılığa olan atıfa dayanılarak da atasözleri karşısında biraz daha günümüze yakın ögeler olarak görülmektedirler. Belki de atasözleri karşısında deyimlerin bu durumlarının, onların daha “yakın zamanlara ait” unsurlar olarak görülmelerine ve bu yönleriyle değerlendirilmelerine sebep olduğu da düşünülebilir. Bu noktaya biraz daha açıklık getirebilmek adına aşağıda sunulan deyim örnekleri hikâyeleri ile birlikte incelenmektedir.

Söylemek isteyip de söylenilemeyen bir şey anlamına gelen “ağzından baklayı çıkarmak” deyimini ile ilgili olarak Yusuf Ziya BAHADINLI tarafından kaleme alınan “Deyimlerimiz ve Kaynakları” adlı eserde olay özetle şu şekilde hikâye edilmektedir. *“Ağzından hiç küfür düşmeyen bir derviş var imiş. Gidip geldiği tekkenin şeyhi bu dervişi küfürden vazgeçirebilmek için okuyup üflediği bir bakla tanesini dervişe verir ve dilinin altına bunu koymasını, hep orada tutmasını söyler. Yağmurun bardaktan boşanırcasına yağdığı bir vakitte sokaktan hızlı adımlarla tekkeye doğru giden derviş ve şeyhine bir kız çocuğu pencereden seslenerek birazcık beklemelerini rica eder. Şeyh ve derviş de kabul ederler ama yağmur da öyle bir yağmakta imiş ki... Pencereden kız çocuğu yine görünür, şeyh neden beklediklerini tam soracağı sırada çocuk biraz daha beklemelerini rica eder. Aradan uzun bir zaman geçince kız çocuğu yine pencerede görünür ve “Gidebilirsiniz artık” der. Tepeden tırnağa sıırıslam ıslanan şeyh efendi çocuğa neden bekletildiklerini sorduğunda kız:*

“Efendim, tavukları kuluçkaya yatıracaktık da eğer tavuklar kuluçkaya yatmaya başlarken kavuklu birinin tepesinden bakılırsa civcivler tepeli olurmuş” deyince, şeyh efendi bu densizliğin verdiği sinirle: “Ulan derviş, çıkar ağzındaki baklayı!” deyiverir. Bu örnekte de görüldüğü üzere deyimler de tıpkı atasözleri gibi az sözle çok mana ifade edebilme yeterliliğine sahip söz öbekleridir (Kenzhalin, 2017: 108).

Altından çapanoğlu çıkar deyimi ile ilgili olarak da olay şu şekilde hikâye edilmektedir. 1764 yılında Sivas valisi iken görevinden azledilen Ahmet Paşa'nın sülalesi, civarda Çapanoğlu olarak nam salmış nüfuzlu ve çekinilen bir sülale imiş. Elâzığ, Yozgat, Ankara, Kayseri, Sivas ve hatta Mersin'e kadar nüfuzları ulaşabilmekte imiş. Bu nüfuzdan faydalanmak isteyen uyanıklar, adliyelerde veya resmi dairelerde müşkile düşen işleri olduğunda memura Çapanoğlu sülalesinden bir kişinin de kendileri ile birlikte olduğunu söyleyince diğer görevliler bu işin daha fazla kurcalanmamasını tavsiye ederek altından çapanoğlu çıkar şeklinde ifadeler kullanırlarmış.

Bir diğer örnek de Kanunî Sultan Süleyman Han zamanında padişah ve avnesi yağmurlu ve soğuk bir günde bir köylünün evine misafir olurlar ve ocakta yanan ateşin kıymetine binaen “bu ateş bin altın değerinde” deyiverir Sultan Süleyman. O gece orada misafir olduktan sonra evden ayrılırken yapılan iyiliğin altında kalmak istemeyen padişah borçlarının ne kadar olduğunu sorar. Köylü adam: “Yok efendim borcunuz” dese de padişahın ısrarı ile ezile büzüle: “Bin bir altın Sultanım” der. Herkes şaşkınlıkla adama bakarken adam: “Efendim siz dediniz ateş bin altın eder diye bir altın da konaklamanızın karşılığıdır” der. O günden beri çok pahalı şeyler için “ateşten pahalı” deyimi dillerde dolaşır hale gelmiştir ve deyim olmuştur (Bahadanlı, 1962).

Deyimler ile ilgili yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere deyimlerin atasözleri karşısında “yakın zamanlara ait” olduğu düşüncesi -belki de- o kadar da yabana atılacak bir düşünce gibi durmamaktadır. Bir diğer husus olarak, çoğu deyim birçok insan tarafından atasözü gibi anlaşılmasına ya da düşünülmesine veya tam tersine atasözü olan bir yapının deyim olarak anlaşılmasına veya düşünülmesine birçok kere şahit olunmuştur. Bu karışıklık aslında atasözleri ve deyimlerin nitelik ayrımını fark edebilmekle ilgilidir. Şöyle ki “atasözleri, bağımsız ve tam cümle şeklinde kullanılırken ve hayat gerçekliğini dile getirirlerken deyimler, mecaz anlamlar katılarak kullanılan söz kalıpları olarak benzetme, istiare gibi edebi sanatların kullanıldığı söz kalıpları” olarak değerlendirilmektedirler (Bahadanlı, 1962: 6).

5.1. Millî ve Kültürel Unsur Olarak Atasözleri ve Deyimler

Geçmişten bu yana topluluk olarak yaşayan veya milletleri oluşturan insanlar birbirleri ile iletişim kurmak için kendi içinde kalıpları, kuralları olan yazılı ve sözlü bir iletişim aracı olan dil mefhumunu meydana getirmişlerdir. Bu mefhumun ayrı ayrı, her birinin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Dünya üzerinde kaybolmuş, unutulmuş veya var olan tüm dillere bakıldığı zaman hepsinin kendine özel bir yazı, sesletim, dilbilgisi, cümle kurulumu vs. yapısal özelliklerinin olduğu görülmektedir. Bu anlamıyla neredeyse tüm diller birbirlerinden farklılık arz eden iletişim sistemleri olarak tanımlanabilmektedir. Fakat özünde dil mefhumunun içerdiği ortak özellikler de bulunmaktadır. Dil, “sözlü veya yazılı olarak iletişimde kullanılan, doğuştan kullanmaya hazır olarak kazanılmış, doğrudan insana özgü, güçlü bir düzen, düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir” (Aksan, 1999: 13).

Dil, toplumları millet yapan önemli bir unsurdur. Dil, “insanları millete, yurduna, tarihine, geçmişine sıkı bir şekilde bağlayan ve nesilden nesile aktararak gelen bir unsur olarak insanları geçmiş ile gelecek arasındaki zincirlerin birer öznesi durumuna getirir” (Aksan, 1999: 13). Kültür, tarihsel olarak varlığı kesin bir şekilde bilinen toplumların toplumsal etkileşim sayesinde gelecek nesillere aktarılan maddi ve manevi değerleri, normları ve toplumsal denetim unsurları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamadaki unsurlar, “toplumların yaşayış şekilleri, toplumsal bileşiklik, mensubiyet, kendilerine has kimlikler oluşturma, yaşanan çevreyi ve onu kendilerine göre dönüştürme vb. toplumsal değerleri, kuralları ve yaşayışları içeren öğeleri” kapsamaktadır (Tural, 1988: 52). Bu unsurların oluşturulmasında, nesilden nesile aktararak korunmasında, etkileşim ve iletişimin sağlanabilmesinde dil en önemli araçlardan birisi olarak görev yapmaktadır. Bu yönüyle dil ve kültür arasında sıkı bir etkileşim ve ilişki olduğu söylenebilir. Dil, kültürün oluşturucu ve taşıyıcı unsuru olarak kabul edilirken kültür de dili hem oluşturan hem dönüştüren hem de onu etkileyen bir unsur olarak görülmektedir. Milletlerin dinî değerleri, dünya görüşleri, tarihi, coğrafyası, müziği, folkloru, edebiyatı, sanatı, ilmi birikimi kısacası “millet olmayı sağlayan tüm ortak değerleri ve kültürü uzun yıllarda oluşan bir tarihsel süzgeçten geçerek kelimelerde sembolleşmiş dil hazinelerinde nesilden nesile” aktarılmaktadır (Barın, 2004: 19).

Atasözleri veya deyimlerin nesiller için kültür boyutunda taşıyıcılık ve geçmişle sıkı sıkıya bir bağlılık görevlerini yerine getirdiğini söylemek gerekir. “Türk diline ait ilk atasözlerine Türkçenin en eski metinleri olarak kabul edilen Orhun Yazıtlarında ve Dîvânu Lugâtî't-

Türk'te rastlanıldığı" (Keklik, 2013: 240) düşünüldüğünde "yazılı veya sözlü dil unsurları ile bu ilişkinin binlerce yıl öteden bugüne dair bir uzantısının mevcut olduğunu ve bu mevcudiyetin de dil sayesinde sağlanabildiğini" ifade etmek yanlış olmaz (Zülfikar, 1988: 322).

Dilin yozlaşması, kültürün gelecek nesillere yozlaştırılarak aktarılmasına ve kültürün yozlaşması da dilin yozlaşmasına sebep olması yönüyle birbiri ile sıkı bir etkileşim ve iletişim içerisinde olan ve toplumların devamlılığına hizmet eden iki önemli öge olarak önemsenmektedir. Bu önemsenme, dilin yabancı kültürlerden etkilenecek kültür erozyonuna sebep olan yabancı kelimelerin istilasından korunması ile sağlanabilir. Çünkü "dil yozlaşırsa veya bozulursa düşünce de yozlaşır ve bozulur sonuç olarak toplumsal birlik sarsılır bu yüzden dilin doğru kullanımı ve bu şekilde aktarımı çok önemlidir" (Soykan, 1998: 293). Kültürün devamlılığını sağlamak ve sağlam bir şekilde nesiller boyu aktarımını sağlayacak dili korumak da önemsenmesi gereken bir husustur. İlişki yine iki yönlü ve karşılıklıdır burada da. Çünkü dilin millî bir kültürel öge olmasının ölçülerinden birisi nesiller arasında bir bağ oluşturabilmesidir. "Dil, din, gelenek gibi değerler yoluyla birbirlerine bağlanamayan topluluklar zaman içerisinde millet olma özelliklerini kaybederler" (Ercilasun, 1984: 102).

Bir kültürel ve millî değer olarak dil hem yapısal hem anlamsal hem de içerdiği ögeler yönüyle içinde var olduğu toplumun değerlerinden ve kültürlerinden beslenir. Bu dil ögelerinden ikisi atasözleri ve deyimlerdir. Atasözlerinin tarihsel maneviyatı, anlamsal taşıyıcılık görevi ve öğreticiliği vb. özellikler, içinde var olduğu toplumun kültürünün devamını sağlar. Aynı hususların deyimler için de doğru olduğunu da belirtmek gerekir ki bu noktada atasözleri ve deyimler tek yumurta ikizleri gibi değerlendirilebilir. İkisinin de beslendiği kaynak, dilin diğer ögeleri gibi içinde doğup büyüdüğü, yaşadıkları toplumların tüm kültür ve değerleridir. Yani "tüm ögeleri ile dil, milletlerin ve kültürlerinin aynasıdır, yansımasıdır" (Aksan, 1990: 13).

Dilin içinde var olduğu toplumların özelliklerini kapsadığı gerçeğinden hareketle birer dil ögeleri olan atasözleri ile deyimlerin ait oldukları toplumların kendilerine has özelliklerini ihtiva ettiği ve yansıttığı söylenebilir. Bu özellikleri taşıyan atasözleri ve deyimlerin içinde var oldukları toplumların kendilerine ait birer dil yapıları olduğu da düşünülebilir. Böylelikle bir atasözü ya da deyim başka bir toplumun özelliklerine ve kültürel, sosyal, dini vb. ögelerine dair atıfta bulunma haizliğinden öte daha çok kendi içinde var edildiği toplumların

özelliklerine haiz olması beklenir. Bir diğer ifade ile atasözleri, “milletlerin ideallerini yansıtan, millî bir kimliğe bürünmüş ve halk arasında dilden dile ve nesilden nesile dolaşan edebiyat örnekleridir” (Beydilli, 2004: 6).

Atasözleri ve deyimlerin üretildikleri toplumların yapısal özellikleri ve yaşayışları diğer toplumlarınkilerden farklı olabileceğinden dolayı atasözleri ve deyimlerle ilgi olarak var oldukları toplumların unsurları ile sıkı bir ilişki içerisinde oldukları söylenebilir. Atasözleri ve deyimler, “bir dilin anlatım yollarına ve o dili konuşan toplumların geçmişlerine, yaşam biçimlerine, gelenek ile göreneklerine, inançlarına kısacası birçok özelliklerine dair önemli ipuçları içerirler” (Gülendam, 2012: 21).

Bu ilişkide dil elbette sadece yapısal olarak düşünülmemeli bunun daha ötesinde sosyolojik, kültürel, millî, dini, ekonomik vb. bir ilişkiler bütünü olarak ele alınmalıdır. Şöyle ki bir dilin yapısal özelliklerine göre kurgulanmış bir atasözü ve deyim sadece dilbilgisel ya da sözcük dizimi olarak ele alınarak tahlil edilmesi onun ihtiva ettiği anlamı ve derinliğini açıklamakta yeterli olamayacaktır.

Bunun yanında atasözleri ve deyimlerin özüne dair bir yaklaşım geliştirilmeden yüzeysel bir analiz veya çeviri yöntemiyle ele alınıp değerlendirilmek istenmesi de bu yapıların taşıdığı ve yansıttığı özellikleri bağlamından kopararak anlamsızlaştıracağı sonucunu da doğurabilir. Yani içinde var olduğu ve kullanıldığı toplumun yukarıda bahsedilen özelliklerinden bihaber ve bunları dikkate almadan yapılan değerlendirmeler, atasözlerinin ve deyimlerin anlaşılabilirliğini mümkün kılamamaktadır. Çünkü “her halk ve millet kendi karakterlerine uygun atasözleri ile deyimler üretmişler ve kendi folklorlarını yani kederini, sevincini ve her türlü düşüncesini, yaşayışını bu folklor içerisinde birleşik hale getirmişler böylelikle de bu unsurlar vasıtasıyla millî kimliklerini yansıtmışlardır” (Xeferxah, 2004: 1).

5.2. Dil Unsuru Olarak Atasözleri ile Deyimler

Dil, “duygu, düşünce ve isteklerin yazılı ve sözlü olarak ifade edilebilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 2013: 562). Dil, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendine has kuralları bulunan ve ancak bu kurallar çerçevesinde gelişen bir canlı varlık olarak geçmişi bilinmeyen zamanlara ait bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir” (Ergin, 1989: 3).

Dil ile ilgili yapılan açıklamalar ve tanımların çeşitlilik arz ettiği ve ele alış yönüyle de kendine has çerçevede ifade edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Dil, "sahip olduğu

kelimeleri, atasözleri, deyimleri ve dilbilgisel özellikleri gibi belki de birçok özellik ve içerdiği görevlerinin yanında “kültürün temel taşıyıcı ögesi ve insanları birbirine yaklaştıran güçlü bir araç” olarak da tanımlanabilir (Kavcar, 1998: 12).

Milletlerin kendi oluşturdukları millî kimliklerinin ve kültürlerinin izlerini taşıyan atasözleri ve deyimler, aynı zamanda birer dil unsuru olma özelliğini de taşımaktadırlar. Her dilin kendine has kuralları, özellikleri, yapıları, söz öbekleri ve kullanımları bulunmaktadır. Arapçanın İngilizceden ya da Rusçanın Çinceye farklı dil özellikleri vardır. Bu dillerin birbirinden ayrılan yapısal özellikleri cümle kurulumundan kelime türetmeye, eklerin zaman ya da şahıs kiplerinde sözcüklerdeki yerlerinden zamirlerin cümle ya da kelimelerle kullanım yerlerine kadar farklılıklar göstermektedir. Çünkü dil, içinde var edildikleri toplumların yaşayış, düşünüş ve kültürel özelliklerinden etkilenir ve bunlara göre şekillenen canlı bir organizmadır. Dilin ve becerilerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi kelime dağarcığının zenginliği ile de yakından ilgilidir. “Bu zenginliğin oluşabilmesi yalnızca kelimeler ile değil “kültürel birikimlerin taşıyıcısı ve yansıması olan atasözleri ile deyimler yoluyla da gerçekleştirilebilir” (Mete, 2014: 113).

Birer dil unsuru olarak atasözleri ile deyimler de tıpkı diğer dil unsurlarında olduğu gibi toplumdan topluma hem sözdizimsel olarak hem de anlamsal olarak farklılık gösteren dil öğeleridir. Örneğin İngilizcede “bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor” deyiminin karşılığı olarak “it rains cats and dogs” ifadeleri kullanılmaktadır. Kelimesi kelimesine çevirisi yapıldığı zaman bu cümlenin Türkçe karşılığı “kedi köpek yağıyor” şeklinde tercüme edilebilir. Ya da “don’t count your chickens before they hatch” atasözü Türkçedeki “dereyi görmeden paçaları sıvama” veya “doğmamış çocuğa don biçilmez” atasözlerine karşılık gelmektedir. Yine kelime kelime çevirisi yapıldığı zaman bu cümlenin Türkçe karşılığı “tavukları civciv çıkarmadan önce sayma” olarak çevrilebilir (tureng.com). Oysaki anlam olarak kelimesi kelimesine çevirisinden bambaşka bir anlam ifade ettiği çok açıktır. Öyleyse burada dilin önemli bir özelliği olan anlamsal/bağlamsal yönünün dikkate alınması gerekmektedir. Dilin bu anlamsal/bağlamsal özelliği, içinde var edildiği, oluşturulduğu toplumların her türlü özelliklerinden etkilenecek meydana getirildiği yani etkilendiği ve aynı şekilde etkilediği/etkileşim içinde olduğunu göstermektedir.

Yukarıda verilen atasözü ve deyim örneklerini dillerin bu anlamsal/bağlamsal özelliklerini dikkate alarak açıklamak gerekir. Aksi takdirde anlamından ve bağlamından koparılarak kelimesi kelimesine yapılan bir çeviri anlamsız ve ilgisiz ifadelerin ortaya çıkmasına

sebebiyet verebilir. İşte bu noktada dil unsuru olarak atasözleri ile deyimleri, oluşturuldukları ve kullanıldıkları toplumların bakış açıları ve anlamsallaştırıldıkları dünya içerisinde ele almak ve değerlendirmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Örneğin Türkçedeki “acele işe şeytan karışır” atasözünün Almanca karşılığı, “Eile mit weile” olarak ifade edilmektedir ki bu ifadenin kelimesi kelimesine tercümesi yine yukarıda verilen İngilizce atasözü örneğinde olduğu gibi bambaşka bir anlam olarak çevrilmektedir. Bu örnekleri diğer dillerden verilebilecek atasözü ve deyim örnekleri ile çoğaltabilmek mümkündür.

Bir atasözü ya da deyim, sadece sözdizimsel yapılar olarak görülemez. Bu ögeleri sadece cümleler veya yapılar olarak değerlendirmek yeterli bir açıklama olmaktan uzak kalacaktır. Bu cümlelerin ya da yapıların özne yüklem uyumu, nesne, tümleç, sıfat, zarf, edat, bağlaç vb. ögeleri olan dil unsurları ve kalıpları olarak değerlendirilmeleri, açıklanmaya çalışılmaları veya tanımlanmaları sağlıklı ifadelerin ortaya çıkmasına sebep olan yetersiz bir bakış açısı anlamına gelmektedir. Hâlbuki atasözleri ve deyimler, dilbilim alanının sadece biçimsel ya da sözdizimsel alt branşlarının penceresinden bakılarak açıklanabilecek ya da tanımlanabilecek dil unsurları değildir. Bu unsurlar, dilyapısal ya da sözdizimsel açıklamaların veya tanımlamaların çok daha ötesinde anlamlara ve özelliklere sahip dil ögeleridir. Sadece dilbilgisi ögeleri değildir. Örneğin deyimler, “özlü, renkli, güçlü anlatımlarıyla dikkat çeken dil birlikleri” olarak ifade edilmektedir (Evat, 2017: 340).

Atasözleri ve deyimlerin cümle ve çeşitleri, sözcük ve türleri, noktalama işaretleri, parçada anlam, anlatım bozukluğu gibi dilbilgisi ögelerini içerdiği elbette doğrudur ve birer dil yapıları ve unsurları olarak bunları kapsaması da gayet normal bir durumdur. Fakat atasözleri ve deyimlerin yukarıda da ifade edildiği üzere dilyapısal ve sözdizimsel bir zaviyeden ele alınarak açıklanabilecek ve tanımlanabilecek kadar da sığ olmadıklarını belirtmek gerekir. Atasözleri gibi deyimler de “asıl anlamlarının dışında yeni anlamlar taşıyan iki veya daha fazla kelimedenden oluşan, çekici ve derin anlam özelliklerine sahip olan söz dizileridir” (Korkmaz, 2018: 17).

Özetle, atasözleri ve deyimler sıradan birer dil unsuru değildir. Onlar, var edildikleri ilk zamanlardaki ataların/geçmişin nefeslerini, ruhlarını, hayallerini, üzüntülerini, acılarını, sevinçlerini, umutlarını, hayal kırıklıklarını, tecrübelerini... ve daha birçok özelliklerini çağlar/yıllar öncesinden varisleri olan torunlarına/bizlere getiren tarih/zaman yolculuğu yapan kervandaki bilgilerdir. Bugün bizlere uğradılar, gelecekte/yarında bizim torunlarımıza ve onların, onların, onların nesillerine... Yani atasözleri ve deyimler, bir

sözdiziminden, bir cümleden çok öte şeylere sahip olan dil unsurlarıdır.

6. Atasözleri ve Deyimlerin Eğitim-Öğretimdeki Yeri

Atasözlerinin milletlerin somut olmayan kültürel miraslarını nesilden nesile taşıdığı, halkın doğal ve de toplumsal olaylarla alakalı değerlerini belirlediği hem özlü ve kısa hem de anlam derinliğine sahip geleneksel öğeleri içeren sözler olması gerçeğinden hareketle “her milletin atasözlerinin kendi varlıklarının, benliklerinin ve öz kimliklerinin birer yansıması ya da aynası olduğu” söylenebilir (Girmen, 2013: 119).

Atasözleri ve deyimler, kültürel ve sosyal anlamda değerlendirildiğinde bir ülkenin, milletin kültürünün nesiller boyunca tanınmasını ve devamını sağlarken eğitim odaklı ele alındığı zaman ise bireylerin okuma, anlama, konuşma ve yazma yeteneğini artırır. Atasözleri ve deyimlerin eğitimde kullanılması, anlamsal boyutta bir derinliğin oluşmasına katkı sağlarken bir dilin yapısal ve dilbilgisel özelliklerinin öğrenilmesinde de önemli bir etken olur. “Eğitsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi süreçlerinde salt yapısal etmenlere vurgu yapıldığı durumlarda, örneğin kelimelerin açıklanması cümle yapılarının verilmesi, farklı ekler kullanılması vb. dilbilgisel etkinliklerde atasözleri ve deyimler yoluyla aynı zamanda sosyo-kültürel bilgiler verilmektedir” (Stanek, 2016: 105-106).

Eğitimi kapsamlı bir şekilde ele alıp bireylerin gelişimlerini etkileyen ve şekillendiren bir süreçler bütünü şeklinde ifade eden açıklamalarda ortak noktanın süreç olduğu kadar gelişim olduğu da açıktır. Bu noktada gelişimin sosyal, kültürel, bireysel ve bilişsel vb. boyutlarda gerçekleştirildiği dikkate alınarak bu boyutlara yönelik eğitsel materyal, içerik ve plan-programlar hazırlanmaktadır. Eğitim süreçlerinde de bunların şekillendirilmesi noktasında atasözleri ve deyimlerin birer araç olarak ama aslında amaca hizmet eden özellikli etkenler olarak kullanıldığı görülmektedir. Örneğin sosyal bilgiler dersinde eğitsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve kazanımların edinilmesini kolaylaştırmak amacıyla atasözleri ve deyimlerin etkililik gücünden ve zenginliğinden faydalanılmaktadır. Bu derslerde “değerler eğitiminin öğrencilere kazandırılabilmesi amacıyla etkinliklerde atasözleri ve deyimlerin öğrenmeyi daha kolay hale getirebildiği” ortaya konulmaktadır (Mindivanlı, Küçük ve Aktaş, 2012: 93-97).

Atasözleri ile birlikte deyimlerin eğitim içeriklerinde bulunan yazılı metinlerde olduğu kadar konuşmalarda ve söyleşilerde, ikili ve çoklu diyaloglarda bireyler tarafından kullanılabilmesi hem anlam hem de içerik bakımından bu kişilerin dil kapasitesinin ve yeterliliğinin geliştiğine işaret etmektedir. Eğitsel anlamda daha fazla yer bulabildiğinde

daha kalıcı bir kazanım olabilme şansına sahip olan atasözleri ve deyimlerin konuşma ve yazma dilini süslemek ve ifadeleri daha canlı hale getirebilmek özelliklerini barındırdığı da söylenebilir. Bu yapılar “ölçülü ve kafiyeli sözcük grupları olmaları hasebiyle de akılda daha kolay tutulabilmekte ve anlam ile biçim arasındaki ahenk sebebiyle daha az kelime kullanarak daha fazla anlamın aktarılmasını” sağlamaktadır (Esin, 2011: 620).

Bireylerin gelişim dönemleri dikkate alınması kaydıyla eğitim aracı olarak atasözleri ve deyimlerin kullanılması noktasında ilköğretim çağı öğrencileri için şarkılar, oyunlar ve masallar kullanılabilir. Bir sonraki sınıf seviyelerinde şiirlerde, hikâyelerde, söyleşilerde, deneme ve anı türleri gibi metinlerde atasözleri ve deyimler kullanılabilir. Daha ileri seviyeler için örneğin ortaöğretimde bunlara ek olarak makalelerde, röportaj ve fıkralar gibi yazılı metinlerde, görsel ve işitsel eğitim araçlarında “atasözleri ve deyimlerin kullanılması öğrenciler için eğitim ve öğretimi hem daha kolay ve eğlenceli hale getirirken hem de odaklanma ve edinim noktasında onlara daha fazla rahatlık sunabilmektedir” (Baş, 2002: 63).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, ortaokul 5,6,7 ve 8. sınıflardaki Türkçe ders kitaplarının tema metinleri atasözleri ve deyimleri içerip içermedikleri yönüyle incelenmektedir. İlk olarak 5. sınıf Türkçe ders kitabı tema metinlerinde atasözleri ve deyimlerin kullanılıp kullanılmadıkları incelenmektedir. Daha sonra aynı içerik üzerinden 6, 7 ve 8. sınıfların Türkçe ders kitabı tema metinleri incelendikten sonra tüm sınıfların (5,6,7 ve 8) tema metinleri atasözleri ve deyimlerin kullanılıp kullanılmadıkları bakımından karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Bölüm sonunda ise çalışmaya özet olarak değinilerek sonuç ve değerlendirmeler başlığı altında elde edilen verilerden hareketle değerlendirmeler ve öneriler sunulmaktadır.

1. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi

1.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi

Tema-1: Birey ve Toplum (Tema-1 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Memleket İsterim	-----	-----
Hoşça Kalın, Güle Güle	çileden çıkarmak (s. 16)	-----
Hoşça Kalın, Güle Güle	sinirine dokunmak (s.16)	-----
Hoşça Kalın, Güle Güle	punduna getirmek (s.16)	-----
Hoşça Kalın, Güle Güle	dalga geçmek (s.16)	-----
Hoşça Kalın, Güle Güle	dert yanmak (s.16)	-----
Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir	-----	-----

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 5. sınıf Türkçe ders kitabının 1. temasında bulunan “Memleket İsterim” okuma metninde atasözü ve deyimlere hiç yer verilmemiştir. “Hoşça Kalın, Güle Güle” okuma metninde ise atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” okuma metninde atasözü ve deyme yer verilmemiştir.

1.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi

Tema-2: Millî Mücadele ve Atatürk (Tema-2 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Mustafa Kemal'in Kağnısı	nam salmak (s.40)	-----
Mustafa Kemal'in Kağnısı	kul olmak (s.41)	-----
Dumlupınar Savaşı	yıldırım gibi (s. 46)	-----
Dumlupınar Savaşı	neye uğradığına şaşırarak (s.46)	-----
Dumlupınar Savaşı	başsız kalmak (s.46)	-----
Dumlupınar Savaşı	ateşe vermek (s. 47)	-----
Dumlupınar Savaşı	sokaklara dökülmek (s. 47)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	kurşun gibi (s. 52)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	çaba harcamak (s. 52)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	görev almak (s. 52)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	yerine getirmek (s. 52)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	kriz geçirmek (s. 52)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	demir almak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	fark etmek (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	denize dökmek (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	elde kalmak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	güm güm atmak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	manevra yapmak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	nefes almak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	oh çekmek (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	ter boşanmak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	tehlike atlatmak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	haber almak (s. 53)	-----
6 Mart 1915 Gecesi	kalbi dayanmamak (s. 53)	-----

Sunulan tabloda da belirtildiği üzere 5. sınıf Türkçe ders kitabının 2. temasında bulunan “Mustafa Kemal'in Kağnısı” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve iki adet deyim kullanılmıştır. “Dumlupınar Savaşı” okuma metninde yine atasözüne hiç yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “6 Mart 1915 Gecesi” okuma metninde de

atasözüne hiç yer verilmediği ve on yedi adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi

Tema-3: Doğa ve Evren (Tema-3 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Bu Nehir Bizim	akla gelmek (s. 68-69)	-----
Bu Nehir Bizim	haklı çıkmak (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	göz yummak (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	imza vermek (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	içinden geçirmek (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	yok etmek (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	göz önüne getirmek/gelmek (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	yanında olmak (s. 68)	-----
Bu Nehir Bizim	vakti gelmek (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	dikkat çekmek (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	ilgi çekmek (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	mümkün olmak (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	işinden olmak (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	karşısına almak (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	imza toplamak (s. 69)	-----
Bu Nehir Bizim	burnunu sokmak (s. 70)	-----
Bu Nehir Bizim	bitap düşmek (s. 70)	-----
Bu Nehir Bizim	nefes nefese kalmak (s. 71)	-----
Bu Nehir Bizim	haber vermek (s. 71)	-----
Bu Nehir Bizim	karar vermek (s. 72)	-----
Bu Nehir Bizim	haber almak (s. 72)	-----
Bu Nehir Bizim	söz vermek (s. 72)	-----
Okland Adası	dillere destan olmak (s. 79)	-----
Okland Adası	baş başa kalmak (s. 79)	-----
Okland Adası	düşkün olmak (s. 79)	-----
Okland Adası	birlik olmak (s. 79)	-----
Okland Adası	özlemini duymak (s. 80)	-----
Okland Adası	ilgi görmek (s. 80)	-----

Okland Adası	yer tutmak (s. 80)	-----
Deprem	sona ermek (s. 85)	-----
Deprem	güneş doğmak (s. 85)	-----
Deprem	darmadağın olmak (s. 86)	-----
Deprem	gurur duymak (s. 86)	-----
Deprem	altında kalmak (s. 86)	-----
Deprem	destek olmak (s. 86)	-----

5. sınıf Türkçe ders kitabının 3. temasında bulunan “Bu Nehir Bizim” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve yirmi adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Okland Adası” okuma metninde yine hiç atasözü kullanılmamış ve yedi adet deyim kullanılmıştır. “Deprem” okuma metninde ise diğer metinlerde olduğu gibi atasözüne hiç yer verilmediği ve altı adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi

Tema-4: Millî Kültürümüz (Tema-4 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Kilim	dilinden anlamak (s. 104)	-----
Kilim	sır vermek (s. 104)	-----
Kilim	kilit vurmak (s. 104)	-----
Kilim	canından bezmek/bıkmak (s. 104)	-----
Vatan Yahut Silistre	yüz vermemek (s. 110)	-----
Vatan Yahut Silistre	birbirine girmek (s. 110)	-----
Vatan Yahut Silistre	zeval vermemek (s. 110)	-----
Vatan Yahut Silistre	kıyamet kopmak (s. 110)	-----
Vatan Yahut Silistre	sözünü kesmek (s. 110)	-----
Vatan Yahut Silistre	sakalına ak düşmek (s. 112)	-----
Vatan Yahut Silistre	boşa gitmek (s. 112)	-----
Vatan Yahut Silistre	adı kalmak (s. 112)	-----
Vatan Yahut Silistre	kendini toparlamak (s. 112)	-----
Vatan Yahut Silistre	elden gitmek (s. 112)	-----
Boğaç Han	helak kılmak/etmek (s. 120)	-----
Boğaç Han	ad koymak (s. 120)	-----

Boğaç Han	tahta çıkmak (s. 120)	-----
-----------	-----------------------	-------

Tablodaki bilgilerden hareketle, 5. sınıf Türkçe ders kitabının 4. temasında bulunan “Kilim” okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Vatan Yahut Silistre” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve on adet deyim kullanılmıştır. “Boğaç Han” okuma metninde ise atasözü bulunmazken üç adet deyim kullanılmıştır.

1.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi

Tema-5: Vatandaşlık (Tema-5 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	önüne dikilmek (s. 136)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	mektep medrese görmek (s. 137)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	içeriye dalmak (s. 137)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	zapt etmek (s. 137)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	kuyruğa girmek (s. 137)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	kara kara düşünmek (s. 137)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	ter ter tepinmek (s. 138)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	ödü patlamak (s. 138)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	kanı donmak (s. 138)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	heyecana kapılmak (s. 138)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	elinden kurtulmak (s. 138)	-----
Çocuk Bahçesindeki Bekçi	gözden kaybolmak (s. 138)	-----
Bilinçli Tüketici	değer vermek (s. 142)	-----
Özgürlük	bir deri bir kemik kalmak (s. 149)	-----
Özgürlük	göz göze gelmek (s. 149)	-----
Özgürlük	aç kalmak (s. 150)	-----

Kitabın 5. temasında bulunan “Çocuk Bahçesindeki Bekçi” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve on iki adet deyim kullanılmıştır. “Bilinçli Tüketici” okuma metninde yine hiç atasözü kullanılmadığı ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Özgürlük” okuma metninde de atasözüne hiç yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu metinde üç adet deyim kullanılmıştır.

1.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi

Tema-6: Sağlık ve Spor (Tema-6 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Karagöz Kibarlık Öğreniyor	değer vermek (s. 164)	-----
Karagöz Kibarlık Öğreniyor	saygı göstermek (s. 164)	-----
Karagöz Kibarlık Öğreniyor	adam yerine koymak (s. 166)	-----
Çitlembik	karşılık vermek (s.172)	-----
Çitlembik	boğazı düğümlenmek (s.173)	-----
Çitlembik	sırtına almak (s.173)	-----
Çitlembik	göz göze gelmek (s.174)	-----

Bu bilgilere göre, 5. sınıf Türkçe ders kitabının 6. temasında bulunan “Karagöz Kibarlık Öğreniyor” okuma metninde atasözünün bulunmadığı ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Çitlembik” okuma metninde atasözüne yine yer verilmezken dört adet deyim bulunmaktadır. “Spor ve Beden” metinde ise atasözü ya da deyim bulunmamaktadır.

1.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi

Tema-7: Erdemler (Tema-7 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	ters gitmek (s. 192)	-----
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	peşine düşmek (s. 192)	-----
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	göz kulak olmak (s. 194)	-----
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	canı sıkılmak (s. 194)	-----
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	ceza çekmek (s. 194)	-----
İyiliğin Değerini Bilen Kim?	gözden kaybolmak (s. 194)	-----
Büyüklerle Saygı	dünyaya gelmek (s. 199)	-----
Büyüklerle Saygı	iş görmek (s. 199)	-----
Büyüklerle Saygı	yanında olmak (s. 199)	-----
Büyüklerle Saygı	fedakârlık yapmak (s. 199)	-----
Büyüklerle Saygı	gayret göstermek (s. 199)	-----
Büyüklerle Saygı	saygı göstermek (s. 200)	-----
Büyüklerle Saygı	elinden gelmek (s. 200)	-----

Büyükklere Saygı	saygı duymak (s. 200)	-----
Büyükklere Saygı	hak etmek (s. 200)	-----
Yaşama Sevinci	yolunu gözlemek (s. 206)	-----
Yaşama Sevinci	kimi kimsesi olmamak (s. 207)	-----

Kitabın 7. temasında bulunan “İyiliğin Değerini Bilen Kim?” okuma metninde atasözü bulunmadığı ve altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Büyükklere Saygı” okuma metninde de atasözüne yer verilmemiştir ve dokuz adet deyim bulunmaktadır. “Yaşama Sevinci” okuma metninde ise atasözüne yine hiç yer verilmediği ve iki adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi

Tema-8: Bilim ve Teknoloji (Tema-8 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Barkod	işe yaramak (s. 220)	-----
Barkod, Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor, Akıllı Ulaşım Sistemleri	ortaya çıkmak (s. 220-225-231)	-----
Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	yol açmak (s. 225)	-----
Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	fark etmek (s. 225)	-----
Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	ortaya çıkmak (s. 225)	-----
Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	dile getirmek (s. 225)	-----
Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	ibaret olmak (s. 225)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	yer almak (s. 231)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	temel atmak (s. 231)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	fırsat vermek (s. 232)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	son bulmak (s. 232)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	sahne olmak (s. 232)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	akla gelmek (s. 232)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	meydana gelmek (s. 232)	-----
Akıllı Ulaşım Sistemleri	farkında olmak (s. 232)	-----

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü üzere 5. sınıf Türkçe ders kitabının 8. temasında bulunan “Barkod” okuma metninde hiç atasözü kullanılmazken iki adet deyim

bulunmaktadır. “Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor” okuma metninde atasözüne yine yer verilmediği ve beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Akıllı Ulaşım Sistemleri” son okuma metninde de atasözü kullanılmadığı ve sekiz adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

1.9. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi

Tüm Temaların Verileri

	TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
TEMA-1: Birey ve Toplum	Memleket İsterim, Hoşça Kalın, Güle Güle ve Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir	5 Adet	-----
TEMA-2: Millî Mücadele ve Atatürk	Mustafa Kemal’in Kağnısı, Dumlupınar Savaşı ve 6 Mart 1915 Gecesi	24 Adet	-----
TEMA-3: Doğa ve Evren	Bu Nehir Bizim, Okland Adası ve Deprem	35 Adet	-----
TEMA-4: Millî Kültürümüz	Kilim, Vatan Yahut Silistre ve Boğaç Han	17 Adet	-----
TEMA-5: Vatandaşlık	Çocuk Bahçesindeki Bekçi, Bilinçli Tüketici ve Özgürlük	16 Adet	-----
TEMA-6: Sağlık ve Spor	Karagöz Kibarlık Öğreniyor, Çitlembik ve Spor ve Beden	7 Adet	-----
TEMA-7: Erdemler	İyiliğin Değerini Bilen Kim?, Büyüklerle Saygı ve Yaşama Sevinci	17 Adet	-----
TEMA-8: Bilim ve Teknoloji	Barkod, Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor ve Akıllı Ulaşım Sistemleri	15 Adet	-----
TOPLAM	Kitapta toplamda 24 adet tema metni bulunmaktadır.	136 Adet	-----

5. sınıf Türkçe ders kitabına genel hatları ile bakıldığında kitapta toplam sekiz adet tema bulunmaktadır. Her bir temada üçer adet okuma metni vardır. Buna göre kitabın tamamında toplam yirmi dört adet okuma metni bulunmaktadır. Kitabın ilk teması olan “Birey ve

Toplum” temasında üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler sırasıyla, “Memleket İsterim”, “Hoşça Kalın, Güle Güle” ve “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” başlıklarından oluşmaktadır.

Kitabın ikinci teması “Millî Mücadele ve Atatürk” olarak belirlenmiştir. Bu temada sırasıyla, “Mustafa Kemal’in Kağnısı”, “Dumlupınar Savaşı” ve “6 Mart 1915 Gecesi” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Üçüncü temanın başlığı olan “Doğa ve Evren” temasında, “Bu Nehir Bizim”, “Okland Adası” ve “Deprem” başlıklarından oluşan okuma metinleri bulunmaktadır. Dördüncü temanın başlığı “Millî Kültürümüz”dür. Bu temada “Kilim”, “Vatan Yahut Silistre” ve “Boğaç Han” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır.

Beşinci tema, “Vatandaşlık” konulu bir temadır ve bu temadaki okuma metinleri de “Çocuk Bahçesindeki Bekçi”, “Bilinçli Tüketici” ve “Özgürlük” başlıkları ile verilmektedir. Altıncı temanın ana başlığı “Sağlık ve Spor” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Karagöz Kibarlık Öğreniyor”, “Çitlembik” ve “Spor ve Beden” başlıkları ile sunulmaktadır. Yedinci temanın başlığı “Erdemler”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “İyiliğin Değerini Bilen Kim?”, “Büyüklerle Saygı” ve “Yaşama Sevinci” başlıklarından oluşmaktadır. Sekizinci ve son temada ise tema başlığı “Bilim ve Teknoloji” olarak belirlenmiş ve tema metinleri de sırasıyla, “Barkod”, “Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor” ve “Akıllı Ulaşım Sistemleri” başlıklarından oluşmaktadır.

Bu temalardaki okuma metinlerinde ve şiirlerinde bulunan atasözleri ve deyimlerin toplam bilgisi yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu verilerden hareketle 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan temaların okuma metinleri ile ilgili olarak genel bir hatırlatma mealinde şunları söylemek mümkündür. “Birey ve Toplum” başlıklı birinci temanın ilk metni olan “Memleket İsterim” okuma metninde hiç atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir. Yine birinci temanın ikinci okuma metni olan “Hoşça Kalın, Güle Güle” parçasında atasözü kullanılmazken toplam beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” başlıklı son okuma metninde ise atasözü ve deyim kullanımına rastlanmamıştır.

Kitabın “Millî Mücadele ve Atatürk” başlıklı ikinci temasında yine üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, “Mustafa Kemal’in Kağnısı”, “Dumlupınar Savaşı” ve “6 Mart 1915 Gecesi” okuma metinleridir. İkinci temanın ilk metni olan “Mustafa Kemal’in Kağnısı” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine ikinci temanın ikinci okuma metni olan “Dumlupınar Savaşı” parçasında atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı

görülmektedir. Temanın “6 Mart 1915 Gecesi” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve on yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Üçüncü tema olan “Doğa ve Evren” temasında sırasıyla, “Bu Nehir Bizim”, “Okland Adası” ve “Deprem” okuma metinleri bulunmaktadır. “Bu Nehir Bizim” başlığı ile verilen ilk okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam yirmi iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Okland Adası” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve toplam yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Deprem” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

“Millî Kültürümüz” başlığı altında verilen dördüncü temada ilk metin “Kilim”, ikinci metin “Vatan Yahut Silistre” ve üçüncü yani son metin ise “Boğaç Han” başlıklı metinlerdir. Dördüncü temadaki ilk okuma metni olan “Kilim” metni içerisinde atasözü kullanılmadığı ve dört adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. İkinci okuma metninde yani “Vatan Yahut Silistre” parçasında ise yine atasözüne yer verilmemişken on adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Son okuma parçası olan “Boğaç Han” başlıklı metinde de atasözü yoktur ve üç adet de deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

Beşinci tema olan “Vatandaşlık” temasında, “Çocuk Bahçesindeki Bekçi”, “Bilinçli Tüketici” ve “Özgürlük” başlıklı tema metinleri bulunmaktadır. Beşinci temanın ilk metni olan “Çocuk Bahçesindeki Bekçi” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam on iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine ikinci temanın ikinci okuma metni olan “Bilinçli Tüketici” parçasında atasözü kullanılmadığı ve bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Özgürlük” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Altıncı temanın ana başlığı “Sağlık ve Spor” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Karagöz Kibarlık Öğreniyor”, “Çitlembik” ve “Spor ve Beden” başlıkları ile sunulmaktadır. Temanın ilk metni olan “Karagöz Kibarlık Öğreniyor” okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine temanın ikinci okuma metni olan “Çitlembik” parçasında atasözü kullanılmadığı ve dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Spor ve Beden” başlıklı son okuma metninde ise atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir.

Yedinci temanın başlığı “Erdemler”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “İyiliğin Değerini Bilen Kim?”, “Büyüklerce Saygı” ve “Yaşama Sevinci” başlıklarından oluşmaktadır. “İyiliğin Değerini Bilen Kim?” başlığı ile verilen ilk okuma metninde atasözü kullanılmadığı

yine aynı metinde toplam altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Büyüklerle Saygı” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve dokuz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Yaşama Sevinci” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Sekizinci temada ise “Bilim ve Teknoloji” başlığı altında sırasıyla, “Barkod”, “Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor” ve “Akıllı Ulaşım Sistemleri” tema metinleri bulunmaktadır. Temanın ilk metni olan “Barkod” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor” parçasında ise atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın son okuma metni olan “Akıllı Ulaşım Sistemleri” parçasında ise atasözü kullanılmadığı ve sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan tüm temaların okuma metinleri ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. Kitaptaki tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinlerde toplam yüz otuz altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Buna göre 5. sınıf Türkçe ders kitabının tüm temalarında bulunan metinlerde atasözlerine yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı söylenebilir.

2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi

2.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi

Tema-1: Doğa ve Evren (Tema-1 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Meşeler	alıcı gözüyle bakmak (s. 10)	-----
Meşeler	saygı duymak (s. 10)	-----
Meşeler	yok olmak (s. 10)	-----
Meşeler	dal budak salmak (s. 10)	-----
Meşeler	sırtını yere getirmek (s. 10)	-----
Meşeler	karşı koymak (s. 10-12)	-----
Meşeler	ayağını kesmek (s. 11)	-----
Meşeler	yok etmek (s. 11)	-----
Meşeler	gururunu okşamak (s. 13)	-----
Meşeler	adak adamak (s. 13)	-----

Meşeler	işe yaramak (s. 13)	-----
Meşeler	dolup taşmak (s. 13)	-----
Meşeler	sonunu getirememek (s. 13)	-----
Meşeler	ses çıkarmamak (s. 13)	-----
Meşeler	elini sürmemek (s. 13)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	özür dilemek (s. 17)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	yok olmak (s. 18)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	söz almak (s. 18-19)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	yok etmek (s. 19)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	geri kalmak (s. 19)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	sürüp gitmek (s. 19)	-----
Tartışarak... Gerçeğe Doğru	söze başlamak (s.20)	-----
Elveda Ağustos Böceği	kan ter içinde (s. 24)	-----
Elveda Ağustos Böceği	yan gelip yatmak (s. 24)	-----
Elveda Ağustos Böceği	açlıktan ölmek (s. 24)	-----
Elveda Ağustos Böceği	dünyaya gelmek (s. 25)	-----
Elveda Ağustos Böceği	yola çıkmak (s. 25)	-----
Elveda Ağustos Böceği	dolanıp durmak (s. 25)	-----
Elveda Ağustos Böceği	işe yaramak (s. 25)	-----
Elveda Ağustos Böceği	aklını başından almak (s. 25)	-----
Elveda Ağustos Böceği	yuva kurmak (s. 26)	-----
Elveda Ağustos Böceği	yoksun kalmak (s. 26)	-----
Elveda Ağustos Böceği	rahat olmak (s. 27)	-----

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü üzere 6. sınıf Türkçe ders kitabının 1. temasında bulunan “Meşeler” okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve on beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Tartışarak... Gerçeğe Doğru” okuma metninde ise atasözüne yer verilmediği ve yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Elveda Ağustos Böceği” okuma metninde de atasözüne yer verilmemiş ve on bir adet deyim kullanılmıştır.

2.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi

Tema-2: Millî Mücadele ve Atatürk (Tema-2 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
----------------	----------	------------

Çanakkale	boy ölçüşmek (s. 51)	-----
Anadolu İmecesı	ucundan tutmak (s. 57)	-----
Anadolu İmecesı	birlik olmak (s. 57)	-----
Anadolu İmecesı	söküp atmak (s. 57)	-----
Anadolu İmecesı	can vermek (s. 57)	-----
Anadolu İmecesı	vakit kazanmak (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	karar vermek (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	yerine getirmek (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	iş almak (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	ilan etmek (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	gönül vermek (s. 58)	-----
Anadolu İmecesı	arka vermek (s. 58)	-----

6. sınıf Türkçe ders kitabının 2. temasında bulunan “Kuşların Çektiği Kağı” adlı şiirde ne atasözüne ne de deyme yer verilmiştir. “Çanakkale” okuma metninde ise yine atasözüne hiç yer verilmediği ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Anadolu İmecesı” okuma metninde ise hiç atasözü kullanılmamış ve on bir adet deyme yer verilmiştir.

2.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi

Tema-3: Çocuk Dünyası (Tema-3 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Oyun	dahası var (s. 83)	-----
Oyun	gönlü almak (s. 84)	-----
Oyun	çığılığı basmak (s. 84)	-----
Oyun	canı sıkılmak (s. 84)	-----
Oyun	kendinden geçmek (s. 84)	-----
Kanatların Çocuklar	donup kalmak (s. 91)	-----

Kitabın 3. temasında bulunan metinlerde hiç atasözü kullanılmazken toplam altı adet deyim kullanılmıştır. “Uçurtma” başlıklı şiirde atasözü ve deyimlere hiç yer verilmediği görülmektedir. “Oyun” okuma metninde atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “Kanatların Çocuklar” başlıklı şiirde de atasözüne yer verilmediği ve

sadece bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi

Tema-4: Erdemler (Tema-4 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Azim	yol almak (s. 117)	-----
Azim	gelip geçmek (s. 117)	-----
Azim	ümide kapılmak (s. 117)	-----
Azim	uykuya dalmak (s. 117)	-----
Azim	yol göstermek (s. 118)	-----
İyilik Üzerine	üstüne yürümek (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	sıkıntı çekmek (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	çaresiz kalmak (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	huzur vermek (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	kendini düşünmek (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	dile getirmek (s. 123)	-----
İyilik Üzerine	küçük görmek (s. 124)	-----
İyilik Üzerine	eziklik duymak (s. 124)	-----
İyilik Üzerine	iyilik görmek (s. 124)	-----
İyilik Üzerine	yüz çevirmek (s. 124)	İyilik et denize at: Balık bilmezse Halık bilir (s. 124)

4. temada bulunan metinlerde sadece bir adet atasözü kullanılmış ve toplam on beş adet deyim kullanılmıştır. “Sevgiyle” adlı şiirde atasözü ve deyimlere hiç yer verilmediği görülmektedir. “Azim” okuma metninde de yine atasözüne hiç yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “İyilik Üzerine” okuma metninde ise yalnızca bir adet atasözüne yer verildiği ve on adet de deyim kullanıldığı görülmektedir.

2.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi

Tema-5: Millî Kültürümüz (Tema-5 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Gazlı Göl	boyun eğmek (s. 144)	-----
Gazlı Göl	fayda vermemek (s. 145)	-----

Gazlı Göl	canını yakmak (s. 145)	-----
Gazlı Göl	yüzü gülmek (s. 145)	-----
Gazlı Göl	sabrı taşmak (s. 145)	-----
Gazlı Göl	ele avuca sığmamak (s. 145)	-----
Gazlı Göl	can olmak (s. 145)	-----
Gazlı Göl	yel gibi (s. 145)	-----
Gazlı Göl	kendinden geçmek (s. 145-146)	-----
Gazlı Göl	derde derman olmak (s. 146)	-----
Gazlı Göl	yüzüne kan gelmek (s. 146)	-----
Gazlı Göl	can bulmak (s. 146)	-----
Forsa	gözlerine inanmamak (s. 155)	-----
Forsa	kanaat getirmek (s. 155)	-----
Forsa	dizlerinin bağı çözülmek (s. 156)	-----
Forsa	haber vermek (s. 158)	-----
Forsa	hasret kalmak (s. 158)	-----
Nineme Ninni	bağrına taş basmak (s. 165)	-----

5. temadaki “Gazlı Göl” okuma metninde atasözüne yer verilmemiş ve on iki adet deyim kullanılmıştır. “Forsa” okuma metninde atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “Nineme Ninni” başlıklı şiirde ise atasözü bulunmazken bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi

Tema-6: Bilim ve Teknoloji (Tema-6 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Büyük Keşifler	yelken açmak (s. 180)	-----
Büyük Keşifler	söz etmek (s. 181)	-----
Büyük Keşifler	bir arpa boyu yol almak (s. 181)	-----
Büyük Keşifler	yol almak (s. 181)	-----
Büyük Keşifler	serbest bırakmak (s. 181)	-----
Büyük Keşifler	karar vermek (s. 182)	-----
Büyük Keşifler	göz dikmek (s. 183)	-----

Mavi Portakal	şeytanın bacağına kırmak (s. 187)	-----
Buldum... Buldum...	öneride bulunmak (s. 192)	-----
Buldum... Buldum...	hoş geldiniz (s. 192)	-----
Buldum... Buldum...	hoş bulduk (s. 192)	-----
Buldum... Buldum...	ilgi çekmek (s. 192)	-----
Buldum... Buldum...	yerinden oynatmak (s. 192)	-----
Buldum... Buldum...	söz etmek (s. 193-194)	-----
Buldum... Buldum...	başına geçmek (s. 193)	-----
Buldum... Buldum...	işe yaramak (s. 193)	-----

Kitabın 6. temasında bulunan “Büyük Keşifler” başlıklı ilk okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve yedi adet deyim kullanıldığı belirlenmiştir. “Mavi Portakal” başlıklı şiirde atasözü hiç kullanılmamıştır ve bir adet deyim bulunmaktadır. “Buldum... Buldum...” okuma metninde ise yine hiç atasözü kullanılmamış ve sekiz adet deyime yer verilmiştir.

2.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi

Tema-7: Sanat (Tema-7 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Çocuk ve Resim	şekil vermek (s. 214)	-----
Yaz Sinemaları	başından geçmek (s. 220)	-----
Yaz Sinemaları	yanıt vermek (s. 220)	-----
Yaz Sinemaları	öne sürmek (s. 220-222)	-----
Yaz Sinemaları	ağzından çıkmak (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	fırsat kollamak (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	kaşla göz arasında (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	dışarı atmak (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	vakit geçirmek (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	göz atmak (s. 221)	-----
Yaz Sinemaları	gözüne kestirmek (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	baş başa vermek (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	darmadağın olmak (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	kendinden geçmek (s. 222)	-----

Yaz Sinemaları	otuz iki dişe keman çaldırmak (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	ağızda dağılmak (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	soluğu kesilmek (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	yer almak (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	rol almak (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	geri dönmek (s. 222)	-----
Yaz Sinemaları	göz atmak (s. 223)	-----
Yaz Sinemaları	ileri sürmek (s. 223)	-----
Yaz Sinemaları	göklere çıkarmak (s. 223)	-----
Yaz Sinemaları	yanıp yakılmak (s. 223)	-----
Yaz Sinemaları	sessizliğe gömülmek (s. 223)	-----
Yaz Sinemaları	bir araya gelmek (s. 223)	-----
Yürekler	-----	-----

6. sınıf Türkçe ders kitabının 7. temasında bulunan “Çocuk ve Resim” başlıklı şiirde atasözüne hiç yer verilmediği ve bir adet deyim kullanıldığı görülmüştür. “Yaz Sinemaları” okuma metninde de yine atasözlerine hiç yer verilmemiş ve yirmi beş adet de deyim kullanılmıştır. “Yürekler” başlıklı şiirde ise atasözü ve deyim kullanılmamıştır.

2.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi

Tema-8: Vatandaşlık (Tema-8 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Kurtla Köpek	göze almak (s. 250)	-----
Kurtla Köpek	aşağıdan almak (s.251)	-----
Kurtla Köpek	hayran olmak (s.251)	-----
Kurtla Köpek	açlıktan ölmek (s.251)	-----
Kurtla Köpek	gözüne ilişmek (s.251)	-----
Kurtla Köpek	feda etmek (s.251)	-----
Nazilli Destanı	kahrını çekmek (s.259)	-----
Nazilli Destanı	çil yavrusu gibi dağılmak (s.259)	-----
Nazilli Destanı	tuzak kurmak (s.260)	-----
Nazilli Destanı	nefesi kesilmek (s.260)	-----

Nazilli Destanı	önüne düşmek (s.261)	-----
Nazilli Destanı	kıyamet kopmak (s.261)	-----
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	can vermek (s.266)	-----
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	iş tutmak (s. 266)	-----

Son tema olan 8. temadaki “Kurtla Köpek” okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Nazilli Destanı” okuma metninde de atasözüne yer verilmemiş ve altı adet deyim kullanılmıştır. “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” adlı şiirde ise yine atasözü bulunmazken iki adet deyim kullanılmıştır.

2.9. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi

Tüm Temaların Verileri

	TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
TEMA-1: Doğa ve Evren	Meşeler, Tartışarak... Gerçeğe Doğru ve Elveda Ağustos Böceği	33 Adet	-----
TEMA-2: Millî Mücadele ve Atatürk	Kuşların Çektiği Kağnı, Çanakkale ve Anadolu İmecesı	12 Adet	-----
TEMA-3: Çocuk Dünyası	Uçurtma, Oyun ve Kanatların Çocuklar	6 Adet	-----
TEMA-4: Erdemler	Sevgiyle, Azim ve İyilik Üzerine	15 Adet	1 Adet
TEMA-5: Millî Kültürümüz	Gazlı Göl, Forsa ve Nineme Ninni	18 Adet	-----
TEMA-6: Bilim ve Teknoloji	Büyük Keşifler, Mavi Portakal ve Buldum... Buldum...	16 Adet	-----
TEMA-7: Sanat	Çocuk ve Resim, Yaz Sinemaları ve Yürekler	26 Adet	-----
TEMA-8: Vatandaşlık	Kurtla Köpek, Nazilli Destanı ve Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	14 Adet	-----
TOPLAM	Kitapta toplamda 24 adet tema metni bulunmaktadır.	140 Adet	2 Adet

6. sınıf Türkçe ders kitabında sekiz adet tema bulunmaktadır. Her bir temada üçer adet okuma metni vardır. Buna göre kitabın tamamında toplam yirmi dört adet okuma metni

bulunmaktadır. Kitabın ilk teması olan “Doğa ve Evren” temasında üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler sırasıyla, “Meşeler”, “Tartışarak... Gerçeğe Doğru” ve “Elveda Ağustos Böceği” başlıklarından oluşmaktadır. Kitabın ikinci teması “Millî Mücadele ve Atatürk” olarak belirlenmiştir. Bu temada sırasıyla, “Kuşların Çektiği Kağrı”, “Çanakkale” ve “Anadolu İmecesı” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Üçüncü temanın başlığı olan “Çocuk Dünyası” temasında, “Uçurtma”, “Oyun” ve “Kanatların Çocuklar” başlıklarından oluşan okuma metinleri bulunmaktadır.

Dördüncü temanın başlığı “Erdemler”dir. Bu temada “Sevgiyle”, “Azim” ve “İyilik Üzerine” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Beşinci tema, “Millî Kültürümüz” konulu bir temadır ve bu temadaki okuma metinleri de “Gazlı Göl”, “Forsa” ve “Nineme Ninni” başlıkları ile verilmektedir. Altıncı temanın ana başlığı “Bilim ve Teknoloji” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Büyük Keşifler”, “Mavi Portakal” ve “Buldum... Buldum...” başlıkları ile sunulmaktadır. Yedinci temanın başlığı “Sanat”tır ve bu temadaki okuma metinleri, “Çocuk ve Resim”, “Yaz Sinemaları” ve “Yürekler” başlıklarından oluşmaktadır. Sekizinci ve son temada ise tema başlığı “Vatandaşlık” olarak belirlenmiş ve tema metinleri de sırasıyla, “Kurtla Köpek”, “Nazilli Destanı” ve “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” başlıklarından oluşmaktadır.

Bu temalardaki okuma metinlerinde ve şiirlerinde bulunan atasözleri ve deyimlerin toplam bilgisi yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu verilerden hareketle 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan temaların okuma metinleri ile ilgili olarak genel bir hatırlatma mealinde şunları söylemek mümkündür. “Doğa ve Evren” başlıklı birinci temanın ilk metni olan “Meşeler” okuma metninde hiç atasözü kullanılmadığı ve yine aynı metinde toplam on beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine birinci temanın ikinci okuma metni olan “Tartışarak... Gerçeğe Doğru” parçasında atasözü kullanılmadığı ve yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Elveda Ağustos Böceği” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve on bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kitabın “Millî Mücadele ve Atatürk” başlıklı ikinci temasında yine üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, “Kuşların Çektiği Kağrı”, “Çanakkale” ve “Anadolu İmecesı” okuma metinleridir. İkinci temanın ilk metni olan “Kuşların Çektiği Kağrı” başlıklı şiirde atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir. Yine ikinci temanın ikinci okuma metni olan “Çanakkale” parçasında atasözü kullanılmadığı ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Anadolu İmecesı” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve on bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Üçüncü tema olan “Çocuk Dünyası” temasında sırasıyla “Uçurtma”, “Oyun” ve “Kanatların Çocukları” okuma metinleri bulunmaktadır. “Uçurtma” başlığı ile verilen şiirde atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Oyun” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Kanatların Çocukları” başlıklı şiirde ise atasözü kullanılmadığı ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

“Erdemler” başlığı altında verilen dördüncü temada ilk metin “Sevgiyle”, ikinci metin “Azim” ve üçüncü yani son metin ise “İyilik Üzerine” başlıklı metinlerdir. Dördüncü temadaki ilk okuma metni olan “Sevgiyle” başlıklı şiirde atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir. İkinci okuma metninde yani “Azim” parçasında ise atasözüne yer verilmemişken beş adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Son okuma parçası olan “İyilik Üzerine” başlıklı metinde ise bir adet atasözüne yer verilmişken on adet de deyim kullanıldığı görülmektedir.

Beşinci tema olan “Millî Kültürümüz” temasında, “Gazlı Göl”, “Forsa” ve “Nineme Ninni” başlıklı tema metinleri bulunmaktadır. Beşinci temanın ilk metni olan “Gazlı Göl” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam on iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine ikinci temanın ikinci okuma metni olan “Forsa” parçasında atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Nineme Ninni” başlıklı şiirde ise atasözü kullanılmadığı ve bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Altıncı temanın ana başlığı “Bilim ve Teknoloji” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Büyük Keşifler”, “Mavi Portakal” ve “Buldum... Buldum...” başlıkları ile sunulmaktadır. Temanın ilk metni olan “Büyük Keşifler” okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine temanın ikinci okuma metni olan “Mavi Portakal” parçasında/şiirde atasözü kullanılmadığı bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Buldum... Buldum...” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Yedinci temanın başlığı “Sanat”tır ve bu temadaki okuma metinleri, “Çocuk ve Resim”, “Yaz Sinemaları” ve “Yüreklere” başlıklarından oluşmaktadır. “Çocuk ve Resim” başlığı ile verilen şiirde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Yaz Sinemaları” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve yirmi beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Yüreklere”

başlıklı şiirde ise yine atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir.

Son tema olan sekizinci temada ise “Vatandaşlık” tema başlığı altında sırasıyla, “Kurtla Köpek”, “Nazilli Destanı” ve “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” tema metinleri bulunmaktadır. Temanın ilk metni olan “Kurtla Köpek” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Nazilli Destanı” parçasında ise atasözü kullanılmadığı ve altı adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın son okuma metni olan “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” parçasında ise atasözü kullanılmadığı ve iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan tüm temaların okuma metinleri ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. Kitaptaki tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde sadece bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde toplam yüz kırk adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Buna göre 6. sınıf Türkçe ders kitabının tüm temalarında bulunan metinlerde atasözlerine yeterince yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

3. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi

3.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi

Tema-1: Erdemler (Tema-1 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Karanfiller ve Domates Suyu	saygı duymak (s. 10)	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur (s. 12)
Karanfiller ve Domates Suyu	meydana çıkmak (s. 12)	-----
Karanfiller ve Domates Suyu	idare etmek (s. 12)	-----
Ninenin Kitabı	yük olmak (s. 20-21-22)	-----
Ninenin Kitabı	göçüp gitmek (s. 20)	-----
Ninenin Kitabı	geri çevirmek (s. 21)	-----
Ninenin Kitabı	selam vermek (s. 21)	-----
Ninenin Kitabı	gözden geçirmek (s. 21)	-----
Ninenin Kitabı	elinden geleni yapmak (s. 21)	-----
Ninenin Kitabı	yanına almak (s. 22)	-----

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü üzere 7. sınıf Türkçe ders kitabının 1. temasında

bulunan “Karanfiller ve Domates Suyu” okuma metninde bir adet atasözüne yer verildiği ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Ninenin Kitabı” okuma metninde ise atasözüne hiç yer verilmemiş ve yedi adet deyim kullanılmıştır. “Baba, Bana Bir Şiir Bul” başlıklı şiirde ise atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir.

3.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi

Tema-2: Millî Mücadele ve Atatürk (Tema-2 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Atatürk ve Anıları	mümkün olmak (s. 48)	-----
Atatürk ve Anıları	dilinden anlamak (s. 49)	-----
Atatürk ve Anıları	kendinden geçmek (s. 49)	-----
Atatürk ve Anıları	gözden geçirmek (s. 49)	-----
Koca Seyit	içine sinmek (s. 55)	-----
Koca Seyit	çılgılık atmak (s. 55)	-----
Koca Seyit	mazur görmek (s. 56)	-----

Kitabın 2. temasındaki “Atatürk ve Anıları” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve dört adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Koca Seyit” okuma metninde de atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve üç adet deyim kullanılmıştır. “Bir Mustafa Kemal Vardı” başlıklı şiirde ise hiçbir atasözü ve deyme yer verilmemiştir.

3.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi

Tema-3: Duygular (Tema-3 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Meşe ile Saz	dimdik durmak (s. 74)	-----
Meşe ile Saz	boyun eğmek (s. 74)	-----
Küçük Çocuk	karar vermek (s. 82)	-----
Yıkmak Kolay	boşa gitmek (s. 86)	-----
Yıkmak Kolay	emek harcamak (s. 86)	-----
Yıkmak Kolay	ortaya çıkmak (s. 86-87)	-----
Yıkmak Kolay	gönül okşamak (s. 86)	-----
Yıkmak Kolay	vücuda getirmek (s. 86)	-----
Yıkmak Kolay	meydana getirmek (s. 87)	-----
Yıkmak Kolay	çekip gitmek (s. 87)	-----

Yıkmak Kolay	gücü yetmek (s. 87)	-----
Yıkmak Kolay	ortadan kaldırmak (s. 87)	-----
Yıkmak Kolay	düşünüp taşınmak (s. 87)	-----
Yıkmak Kolay	yol tutmak (s. 87)	-----

3. temada bulunan “Meşe ile Saz” başlıklı şiirde atasözü kullanılmamıştır ve iki adet deyim bulunmaktadır. “Küçük Çocuk” başlıklı şiirde de atasözü bulunmazken bir adet deyim kullanılmıştır. “Yıkmak Kolay” okuma metninde ise yine atasözü kullanılmamış ve on bir adet deyim yer verilmiştir.

3.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi

Tema-4: Millî Kültürümüz (Tema-4 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
İstiklal Marşının Kabulü	hak etmek (s. 104)	-----
İstiklal Marşının Kabulü	fark etmek (s.105)	-----
İstiklal Marşının Kabulü	düşünceye dalmak (s. 105)	-----
Büyük Mimar Koca Sinan	dillere destan olmak (s. 110)	-----
Büyük Mimar Koca Sinan	peşine takılmak (s. 110)	-----
Büyük Mimar Koca Sinan	salık vermek (s. 110)	-----
Büyük Mimar Koca Sinan	üstün olmak (s. 111)	-----
Büyük Mimar Koca Sinan	ferman çıkarmak (s. 111)	-----
Yurt Türküsü	gözünde tutmak (s. 117)	-----

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 4. temada bulunan “İstiklal Marşının Kabulü” okuma metninde atasözü bulunmazken üç adet deyim kullanılmıştır. “Büyük Mimar Koca Sinan” okuma metninde atasözlerine yine hiç verilmediği ve beş adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. “Yurt Türküsü” başlıklı şiirde ise atasözü bulunmadığı ve bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi

Tema-5: Doğa ve Evren (Tema-5 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Küçük Yunus	gelip geçmek (s. 133)	-----
Küçük Yunus	yol almak (s. 133)	-----

Küçük Yunus	dümen kırmak (s. 133)	-----
Küçük Yunus	sürüp gitmek (s. 133)	-----
Küçük Yunus	ilgi çekmek (s. 134)	-----
Küçük Yunus	geri kalmak (s. 134)	-----
Küçük Yunus	çığlık atmak (s. 134-135)	-----
Küçük Yunus	aklından geçirmek (s. 134)	-----
Küçük Yunus	gücü kesilmek (s. 134)	-----
Küçük Yunus	altüst olmak (s. 134)	-----
Küçük Yunus	içi daralmak (s. 134)	-----
Küçük Yunus	çaba harcamak (s. 134)	-----
Küçük Yunus	seyirci kalmak (s. 134)	-----
Son Leylek	çekip gitmek (s. 141)	-----
Son Leylek	fark etmek (s. 141)	-----
Son Leylek	önünü kesmek (s. 142)	-----
Son Leylek	hava almak (s. 143)	-----
Son Leylek	peşine düşmek (s. 143)	-----

5. temada bulunan “Küçük Yunus” okuma metninde atasözü kullanılmadığı ve on üç adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Son Leylek” okuma metninde de yine atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Güz” başlıklı şiirde ise atasözü ve deyim kullanılmamıştır.

3.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi

Tema-6: Sanat (Tema-6 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Anadolu Davulu	hüner göstermek (s. 164)	Davulun sesi uzaktan hoş gelir (s. 166)
Anadolu Davulu	yerinde duramamak (s. 164)	-----
Anadolu Davulu	alkış tufanı kopmak (s. 164)	-----
Anadolu Davulu	yerinden oynatmak (s. 165)	-----
Anadolu Davulu	yüreğini hoplatmak (s. 165)	-----
Anadolu Davulu	heyecan vermek (s. 165)	-----

Anadolu Davulu	şevk vermek (s. 165)	-----
Anadolu Davulu	meydana gelmek (s. 166)	-----
Sazıma	ortak olmak (s. 173)	-----
Karagöz İle Hacivat	hakkını helal etmek (s. 180)	-----
Karagöz İle Hacivat	fırsat bulmak (s. 181)	-----
Karagöz İle Hacivat	dayak atmak (s. 183)	-----

Kitabın 6. temasında bulunan “Anadolu Davulu” okuma metninde bir adet atasözüne yer verilmiş ve sekiz adet deyim kullanılmıştır. “Sazıma” başlıklı şiirde ise atasözüne hiç yer verilmediği ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Karagöz İle Hacivat” okuma metninde de atasözüne yer verilmediği ve üç adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

3.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi

Tema-7: Kişisel Gelişim (Tema-7 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Ağaç ve Sen	göz dikmek (s. 200)	-----
Ağaç ve Sen	boşa gitmek (s. 200)	-----
Ağaç ve Sen	engel tanımamak (s. 200)	-----
Ağaç ve Sen	alnı açık yüzü ak (s. 200)	-----
Ağaç ve Sen	ömür sürmek (s. 200)	-----
Bazı İnsanlar	azar işitmek (s. 206)	İnsanoğlu çiğ süt emmiş (s. 207)
Bazı İnsanlar	anlamına gelmek (s. 206)	-----
Bazı İnsanlar	kabul görmek (s. 207)	-----
Bazı İnsanlar	fırsat bulmak (s. 207)	-----
Bazı İnsanlar	ortaya çıkmak (s. 207)	-----
Bazı İnsanlar	fark etmek (s. 208)	-----
Bazı İnsanlar	söz altında kalmamak (s. 208)	-----
Bazı İnsanlar	kanıya varmak (s. 208)	-----
Bazı İnsanlar	kıymetini bilmek (s. 208)	-----
Bazı İnsanlar	merhem olmak (s. 209)	-----
Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	ders vermek (s. 216)	-----

Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	tepki vermek (s. 217)	-----
---------------------------------	-----------------------	-------

Kitabın 7. temasında bulunan “Ağaç ve Sen” başlıklı şiirde atasözüne yer verilmemiş ve beş adet deyim kullanılmıştır. “Bazı İnsanlar” okuma metninde atasözüne yine yer verilmemiş ve on adet deyim kullanılmıştır. “Karamsar ve İyimser Bakış Açısı” okuma metninde de atasözüne yer verilmeyerek iki adet deyim kullanılmıştır.

3.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi

Tema-8: Bilim ve Teknoloji (Tema-8 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Ampulün İlk Yanışı	pahalıya mal olmak (s.234)	-----
Ampulün İlk Yanışı	sonuç almak (s. 234)	-----
Ampulün İlk Yanışı	yanıt vermek (s. 234)	-----
Ampulün İlk Yanışı	... bir hâl almak (s. 235)	-----
İbni Sina	zor gelmek (s. 241)	-----
Islıkla Haberleşenler	ıslık çalmak (s. 251)	-----
Islıkla Haberleşenler	fark etmek (s. 251)	-----
Islıkla Haberleşenler	yer almak (s. 251)	-----

Yukarıda verilen tabloda görüldüğü üzere 7. sınıf Türkçe ders kitabının 8. ve son temasında bulunan “Ampulün İlk Yanışı” okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “İbni Sina” okuma metninde de atasözüne yer verilmediği ve bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Islıkla Haberleşenler” okuma metninde ise atasözüne yer verilmemiş ve üç adet deyim kullanılmıştır.

3.9. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi

Tüm Temaların Verileri

	TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
TEMA-1: Birey ve Toplum	Karanfiller ve Domates Suyu, Ninenin Kitabı ve Baba, Bana Bir Şiir Bul	10 Adet	1 Adet

TEMA-2: Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk ve Anıları, Koca Seyit ve Bir Mustafa Kemal Vardı	7 Adet	-----
TEMA-3: Doğa ve Evren	Meşe ile Saz, Küçük Çocuk ve Yıkmak Kolay	14 Adet	-----
TEMA-4: Millî Kültürümüz	İstiklal Marşının Kabulü, Büyük Mimar Koca Sinan ve Yurt Türküsü	9 Adet	-----
TEMA-5: Vatandaşlık	Küçük Yunus, Son Leylek ve Güz	18 Adet	-----
TEMA-6: Sağlık ve Spor	Anadolu Davulu, Sazıma ve Karagöz İle Hacivat	12 Adet	1 Adet
TEMA-7: Erdemler	Ağaç ve Sen, Bazı İnsanlar ve Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	17 Adet	1 Adet
TEMA-8: Bilim ve Teknoloji	Ampulün İlk Yanışı, İbni Sina ve Işıklarla Haberleşenler	8 Adet	-----
TOPLAM	Kitapta toplamda 24 adet tema metni bulunmaktadır.	95 Adet	3 Adet

7. sınıf Türkçe ders kitabında sekiz adet tema bulunmaktadır. Her bir temada üçer adet okuma metni vardır. Buna göre kitabın tamamında toplam yirmi dört adet okuma metni bulunmaktadır. Kitabın ilk teması olan “Erdemler” temasında üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler sırasıyla, “Karanfiller ve Domates Suyu”, “Ninenin Kitabı” ve “Baba, Bana Bir Şiir Bul” başlıklarından oluşmaktadır. Kitabın ikinci teması “Millî Mücadele ve Atatürk” olarak belirlenmiştir. Bu temada sırasıyla, “Atatürk ve Anıları”, “Koca Seyit” ve “Bir Mustafa Kemal Vardı” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Üçüncü temanın başlığı olan “Duygular” temasında, “Meşe ile Saz”, “Küçük Çocuk” ve “Yıkmak Kolay” başlıklarından oluşan okuma metinleri bulunmaktadır.

Dördüncü temanın başlığı “Millî Kültürümüz”dür. Bu temada “İstiklal Marşının Kabulü”, “Büyük Mimar Koca Sinan” ve “Yurt Türküsü” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Beşinci tema, “Doğa ve Evren” konulu bir temadır ve bu temadaki okuma metinleri de

“Küçük Yunus”, “Son Leylek” ve “Güz” başlıkları ile verilmektedir. Altıncı temanın ana başlığı “Sanat” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Anadolu Davulu”, “Sazıma” ve “Karagöz İle Hacivat” başlıkları ile sunulmaktadır. Yedinci temanın başlığı “Kişisel Gelişim”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “Ağaç ve Sen”, “Bazı İnsanlar” ve “Karamsar ve İyimser Bakış Açısı” başlıklarından oluşmaktadır. Sekizinci ve son temada ise tema başlığı “Bilim ve Teknoloji” olarak belirlenmiş ve tema metinleri de sırasıyla, “Ampulün İlk Yanışı”, “İbni Sina” ve “Isıkla Haberleşenler” başlıklarından oluşmaktadır.

Bu temalardaki okuma metinlerinde ve şiirlerinde bulunan atasözleri ve deyimlerin toplam bilgisi yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu verilerden hareketle 7. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan temaların okuma metinleri ile ilgili olarak genel bir hatırlatma mealinde şunları söylemek mümkündür. “Erdemler” başlıklı birinci temanın ilk metni olan “Karanfiller ve Domates Suyu” okuma metninde bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinde toplam üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine birinci temanın ikinci okuma metni olan “Ninenin Kitabı” parçasında atasözü kullanılmadığı yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Baba, Bana Bir Şiir Bul” başlıklı şiirinde ise atasözü ve deyim kullanılmamıştır.

Kitabın “Millî Mücadele ve Atatürk” başlıklı ikinci temasında yine üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, “Atatürk ve Anıları”, “Koca Seyit” ve “Bir Mustafa Kemal Vardı” okuma metinleridir. İkinci temanın ilk metni olan “Atatürk ve Anıları” başlıklı okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve yine aynı metinde toplam dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. İkinci temanın ikinci okuma metni olan “Koca Seyit” parçasında atasözü kullanılmadığı ve üç adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Temanın “Bir Mustafa Kemal Vardı” başlıklı şiirinde ise atasözü ve deyim kullanılmamıştır.

Üçüncü tema olan “Duygular” temasında sırasıyla “Meşe İle Saz”, “Küçük Çocuk” ve “Yıkamak Kolay” okuma metinleri bulunmaktadır. “Meşe İle Saz” başlığı ile verilen şiirde atasözü kullanılmadığı ve toplamda iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Küçük Çocuk” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Yıkamak Kolay” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmamış on bir adet deyim kullanılmıştır.

“Millî Kültürümüz” başlığı altında verilen dördüncü temada ilk metin “İstiklal Marşının Kabulü”, ikinci metin “Büyük Mimar Koca Sinan” ve üçüncü metin ise “Yurt Türküsü” başlıklı metinlerdir. Dördüncü temadaki ilk okuma metni olan “İstiklal Marşının Kabulü” okuma parçası içerisinde atasözüne yer verilmemişken üç adet de deyim kullanıldığı

görülmektedir. İkinci okuma metninde yani “Büyük Mimar Koca Sinan” parçasında ise atasözü bulunmazken beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Son okuma parçası olan “Yurt Türküsü” başlıklı şiirde de atasözüne yer verilmemiş ve bir adet deyim kullanılmıştır. Beşinci tema olan “Doğa ve Evren” temasında, “Küçük Yunus”, “Son Leylek” ve “Güz” başlıklı tema metinleri bulunmaktadır. Beşinci temanın ilk metni olan “Küçük Yunus” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam on üç adet deyim kullanıldığı görülmüştür. Yine beşinci temanın ikinci okuma metni olan “Son Leylek” parçasında atasözü kullanılmadığı ve beş adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Temadaki “Güz” başlıklı şiirde ise atasözü ve deyim kullanılmamıştır.

Altıncı temanın ana başlığı “Sanat” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Anadolu Davulu”, “Sazıma” ve “Karagöz İle Hacivat” başlıkları ile sunulmaktadır. Temanın ilk metni olan “Anadolu Davulu” okuma metninde bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinde toplam sekiz adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine temanın ikinci okuma metni olan “Sazıma” parçasında atasözüne yer verilmemiş ve bir adet deyim kullanılmıştır. Temanın “Karagöz İle Hacivat” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Yedinci temanın başlığı “Kişisel Gelişim”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “Ağaç ve Sen”, “Bazı İnsanlar” ve “Karamsar ve İyimser Bakış Açısı” başlıklarından oluşmaktadır. “Ağaç ve Sen” başlığı ile verilen şiirde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Bazı İnsanlar” parçasında bir adet atasözü ve on adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Temanın “Karamsar ve İyimser Bakış Açısı” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmamıştır ve iki adet deyim bulunmaktadır.

Son tema olan sekizinci temada ise “Bilim ve Teknoloji” tema başlığı altında sırasıyla, “Ampulün İlk Yanışı”, “İbni Sina” ve “Işıklıla Haberleşenler” tema metinleri bulunmaktadır. Temanın ilk metni olan “Ampulün İlk Yanışı” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “İbni Sina” parçasında ise atasözü bulunmazken bir adet deyim kullanılmıştır. Temanın son okuma metni olan “Işıklıla Haberleşenler” parçasında ise atasözü kullanılmadığı ve üç adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

7. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan tüm temaların okuma metinleri ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. Kitaptaki tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde üç adet atasözü bulunurken yine aynı metinlerde toplam doksan beş adet deyim kullanılmıştır. Buna göre 7.

8. sınıf Türkçe ders kitabının tüm temalarında bulunan metinlerde atasözlerine yeterince yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir.

4. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı İncelemesi

4.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi

Tema-1: Erdemler (Tema-1 Verileri))

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	neden olmak (s. 12)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	ciddiye almak (s.12)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	katkıda bulunmak (s. 13)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	kendini göstermek (s. 13)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	batağa saplanmak (s. 13)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	aklını kullanmak (s. 13)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	sinerji yaratmak (s. 13)	-----
İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	göze almak (s. 13)	-----
Kaşığı	hoşuna gitmek (s. 20)	-----
Kaşığı	yerinde duramamak (s. 20)	-----
Kaşığı	rahat durmak (s. 21)	-----
Kaşığı	öfkesini çıkarmak (s. 21)	-----
Kaşığı	nefesi kesilmek (s. 21)	-----
Kaşığı	meydana çıkmak (s. 21)	-----
Kaşığı	haberi olmak (s. 21)	-----
Kaşığı	ödü kopmak (s. 21)	-----
Kaşığı	iftira atmak (s. 22)	-----
Kaşığı	ihtimal vermemek (s. 22)	-----
Kaşığı	hakkını helal etmek (s. 22)	-----
İnsanla Güzel	boy vermek (s. 28)	-----

8. sınıf Türkçe ders kitabının “1. temasında bulunan “İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Kaşığı” okuma metninde de atasözüne yine yer verilmemiş ve on bir adet deyim kullanılmıştır. Yine, “İnsanla Güzel” okuma metninde de atasözne yer verilmediği ve bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi

Tema-2: Millî Mücadele ve Atatürk (Tema-2 Veriler)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Bayrağımızın Altında	ümidini kesmek (s. 46)	-----
Bayrağımızın Altında	deli gibi (s. 46)	-----
Atatürk ve Müzik	imza atmak (s. 52)	-----
Atatürk ve Müzik	damga vurmak (s. 52)	-----
Atatürk ve Müzik	dile getirmek (s. 53-55)	-----
Atatürk ve Müzik	konser vermek (s. 53-54)	-----
Atatürk ve Müzik	yer vermek (s. 53)	-----
Atatürk ve Müzik	teşvik etmek (s. 53)	-----
Atatürk ve Müzik	saygı göstermek (s. 54)	-----
Atatürk ve Müzik	eğitim vermek (s. 54)	-----
Atatürk ve Müzik	nabız yoklamak (s. 54)	-----
Atatürk ve Müzik	altını çizmek (s. 54)	-----
Atatürk ve Müzik	yer vermek (s. 54)	-----
Atatürk ve Müzik	üzerinde durmak (s. 55)	-----
Atatürk ve Müzik	mesaj vermek (s. 55)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	var olmak (s. 60)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	dalga geçmek (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	sonuç almak (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	zorunda kalmak (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	çılgılık atmak (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	geri dönmek (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	yanıt vermek (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	selam etmek (s. 61)	-----
Kınalı Ali'nin Mektubu	haber vermek (s. 61)	-----

2. temada bulunan “Bayrağımızın Altında” okuma metninde atasözüne yer verilmediği ve iki adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Atatürk ve Müzik” okuma metninde de atasözüne yer verilmediği ve on üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Kınalı Ali'nin Mektubu” son okuma metninde de atasözüne yine yer verilmemiş ve dokuz adet deyim

kullanılmıştır.

4.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi

Tema-3: Bilim ve Teknoloji (Tema-3 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	ivme kazanmak (s. 80)	-----
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	elde tutmak (s. 80)	-----
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	neden olmak (s. 80-81)	-----
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	ad vermek (s. 81)	-----
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	baş etmek (s. 81)	-----
Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	mola vermek (s. 81)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	sıcak basmak (s. 88)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	sağlıcakla kal (s. 88)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	tıka basa doldurmak (s. 89)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	yer açmak (s. 89)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	ilgi duymak (s. 89)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	karar vermek (s. 89)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	nefes almak (s. 90)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	akıl erdirememek (s. 90)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	hoş geldiniz (s. 90)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	var olmak (s. 90)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	meydana gelmek (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	zarar görmek (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	uykusu gelmek (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	dikkate almak (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	sonuç vermek (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	layık görmek (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	gurur duymak (s. 91)	-----
Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	örnek olmak (s. 91)	-----

Verilen tabloda da görüldüğü üzere 8. sınıf Türkçe ders kitabının 3. temasında bulunan “Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri”

okuma metninde atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve on sekiz adet deyim kullanılmıştır. “Parktaki Bilim” son okuma metninde ise atasözü ve deyimlerin kullanılmadığı tespit edilmiştir.

4.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi

Tema-4: Birey ve Toplum (Tema-4 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Portakal	katık etmek (s.122)	-----
Portakal	sırası gelmek (s.122)	-----
Portakal	kafa bulmak (s.122)	-----
Portakal	burnunda tütme (s.123)	-----
Portakal	az kaldı (s.124)	-----
Portakal	uykusu gelmek (s.124)	-----
Portakal	aç kalmak (s.124)	-----
Dilimiz Kuşatma Altında	ad vermek (s. 130-131)	-----
Dilimiz Kuşatma Altında	linç etmek (s. 131)	-----
Dilimiz Kuşatma Altında	boy göstermek (s. 131)	-----

Kitabın 4. temasında bulunan “Kaldırımlar” başlıklı şiirde atasözüne ve deyimlere hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. “Portakal” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmediği ve yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Dilimiz Kuşatma Altında” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve üç adet deyim kullanılmıştır.

4.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi

Tema-5: Zaman ve Mekân (Tema-5 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Eşref Saat	vakti gelmek (s.150)	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır (s. 151)
Eşref Saat	tadına varmak (s.150)	-----
Eşref Saat	tereyağından kıl çeker gibi (s. 151)	-----
Eşref Saat	yüzüne gelmek (s. 151)	-----
Eşref Saat	fark etmek (s. 151)	-----

Eşref Saat	gücü yetmek (s. 151)	-----
Eşref Saat	bam teline dokunmak (s. 151)	-----
Türkiye	duman almak (s. 156)	-----
Türkiye	güneş batmak (s. 156)	-----
Peri Bacaları	tetikte durmak (s. 162)	-----
Peri Bacaları	bıçak gibi kesmek (s. 162)	-----
Peri Bacaları	başı dönmek (s. 163)	-----
Peri Bacaları	yakıp yıkmak (s. 163)	-----

Yukarıda verilen verilere göre 5. temada bulunan “Eşref Saat” okuma metninde bir adet atasözü ve yedi adet deyim kullanılmıştır. “Türkiye” başlıklı şiirde ise atasözüne yer verilmemiş ve iki adet deyim kullanılmıştır. “Peri Bacaları” okuma metninde de atasözüne hiç yer verilmemiş olup dört adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi

Tema-6: Millî Kültürümüz (Tema-6 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Göç Destanı	saygı göstermek (s. 178)	-----
Göç Destanı	son vermek (s. 178)	-----
Göç Destanı	yok etmek (s. 178)	-----
Göç Destanı	rahat yüzü görmemek (s. 179)	-----
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	hakkı var (s. 186)	-----
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	kan dökmek (s. 186)	-----
Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	can vermek (s. 186)	-----
Bir Fincan Kahve	dillere destan olmak (s. 192)	Bir Fincan Kahvenin kırk yıl hatırı vardır (s. 192)
Bir Fincan Kahve	keyif vermek (s. 192)	-----
Bir Fincan Kahve	cezaya çarptırmak (s. 192)	-----
Bir Fincan Kahve	yer almak (s. 192)	-----
Bir Fincan Kahve	kapı açmak (s. 193)	-----

Bir Fincan Kahve	ağır basmak (s. 193)	-----
Bir Fincan Kahve	selam vermek (s. 193)	-----
Bir Fincan Kahve	geri çevirmek (s. 193)	-----
Bir Fincan Kahve	yolu düşmek (s. 193)	-----

Yukarıda verilen tabloda da görüldüğü üzere kitabın 6. temasında bulunan “Göç Destanı” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve dört adet deyim kullanılmıştır. “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” başlıklı şiirde atasözüne yine hiç yer verilmemiş ve üç adet deyim kullanılmıştır. “Bir Fincan Kahve” okuma metninde ise bir adet atasözüne yer verildiği ve dokuz adet de deyim kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi

Tema-7: Doğa ve Evren (Tema-7 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Yılkı Atı	ıslık çalmak (s. 216)	-----
Yılkı Atı	peşine takılmak (s. 217)	-----
Yılkı Atı	macera aramak (s. 217)	-----
Yılkı Atı	vız gelmek (s. 217)	-----
Yılkı Atı	peşine düşmek (s. 217)	-----
Yılkı Atı	kızılca kıyamet (s. 217)	-----
Yılkı Atı	alabora olmak (s. 217)	-----
Yılkı Atı	göz açtırmamak (s. 217)	-----
Yılkı Atı	karşılık vermek (s. 217)	-----
Yılkı Atı	sesi çıkmamak (s. 217)	-----
Yılkı Atı	para etmemek (s. 218)	-----
Yılkı Atı	yoksun bırakmak (s. 218)	-----
Yılkı Atı	birbirine girmek (s. 218)	-----
Yılkı Atı	hiçe saymak (s. 218)	-----
Yılkı Atı	yardıma koşmak (s. 218)	-----
Yılkı Atı	kendinden geçmek (s. 218)	-----
Yılkı Atı	toprağa düşmek (s. 219)	-----
Yılkı Atı	sona ermek (s. 219)	-----
Gündüzünü Kaybeden Kuş	söz etmek (s. 234)	-----

Gündüzünü Kaybeden Kuş	gün doğmak (s. 234)	-----
Gündüzünü Kaybeden Kuş	gözünü kan bürümek (s. 235)	-----

8. sınıf Türkçe ders kitabının 7. temasında bulunan “Yılkı Atı” okuma metninde atasözüne hiç yer verilmemiş ve on sekiz adet deyim kullanılmıştır. “Rüzgâr” başlıklı şiirde de atasözü ve deyimlere hiç yer verilmemiş olduğu, “Gündüzünü Kaybeden Kuş” okuma metninde de atasözüne hiç yer verilmediği ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

4.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi

Tema-8: Vatandaşlık (Tema-8 Verileri)

TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
Haritada Bir Nokta	hülyaya dalmak (s. 252)	-----
Haritada Bir Nokta	gözlerinin içine bakmak (s. 252)	-----
Haritada Bir Nokta	peşini bırakmamak (s.253)	-----
Haritada Bir Nokta	kurşun dökmek (s.253)	-----
Haritada Bir Nokta	yüz vermemek (s.253)	-----
Haritada Bir Nokta	soğuk vurmak (s.253)	-----
Haritada Bir Nokta	canavar kesilmek (s.253)	-----
Haritada Bir Nokta	devekuşu gibi kafasını kuma sokmak (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	günah işlemek (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	gönlünden kopmak (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	hak etmek (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	elinden geleni yapmak (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	dağdan gelip bağdakini kovmak (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	payına düşmek (s.254)	-----
Haritada Bir Nokta	başına dikilmek (s.255)	-----
Haritada Bir Nokta	ayağa kalkmak (s.255)	-----
Haritada Bir Nokta	laf işitmek (s.255)	-----
Haritada Bir Nokta	zararı yok (s.255)	-----
Yaşamaya Dair	söz vermek (s.255)	-----

Yaşamaya Dair	canı sıkılmak (s.255)	-----
Yaşamaya Dair	deli olmak (s.255)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	göğüs germek (s.268)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	boyun eğmek (s.268)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	kapıya dayanmak (s.268)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	haber almak (s.268)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	talip çıkmak (s.270)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	dili tutulmak (s.271)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	buyur etmek (s.271)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	haber almak (s.271)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	yol gözlemek (s.271)	-----
Kalbim Rumeli’de Kaldı	hoş geldiniz (s.271)	-----

8. sınıf Türkçe ders kitabının 8. temasında bulunan “Haritada Bir Nokta” okuma metninde atasözü bulunmazken yirmi bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. “Yaşamaya Dair” şiirde atasözüne hiç yer verilmediği ve üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. “Kalbim Rumeli’de Kaldı” okuma metninde de yine atasözüne hiç yer verilmemiştir ve on adet deyim kullanılmıştır.

4.9. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Tüm Temalarının İncelemesi

Tüm Temaların Verileri

	TEMA METİNLERİ	DEYİMLER	ATASÖZLERİ
TEMA-1: Erdemler	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine,	20 Adet	-----

	Kaşığı ve İnsanla Güzel		
TEMA-2: Millî Mücadele ve Atatürk	Bayrağımızın Altında, Atatürk ve Müzik ve Kınalı Ali'nin Mektubu	24 Adet	-----
TEMA-3: Bilim ve Teknoloji	Gündelik Hayatımızda E- Hastalıklar, Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri ve Parktaki Bilim	22 Adet	-----
TEMA-4: Birey ve Toplum	Kaldırımlar, Portakal ve Dilimiz Kuşatma Altında	10Adet	-----
TEMA-5: Zaman ve Mekân	Eşref Saat, Türkiye ve Peri Bacaları	13 Adet	1 Adet
TEMA-6: Millî Kültürümüz	Göç Destanı, Vatan Sevgisini İçten Duyanlar ve Bir Fincan Kahve	16 Adet	1 Adet
TEMA-7: Doğa ve Evren	Yılkı Atı, Rüzgâr ve Gündüzünü Kaybeden Kuş	21 Adet	-----
TEMA-8: Vatandaşlık	Haritada Bir Nokta, Yaşamaya Dair ve Kalbim Rumeli'de Kaldı	34 Adet	-----
TOPLAM	Kitapta toplamda 24 adet tema metni bulunmaktadır.	160 Adet	3 Adet

8. sınıf Türkçe ders kitabında sekiz adet tema bulunmaktadır. Her bir temada üçer adet okuma metni vardır. Buna göre kitabın tamamında toplam yirmi dört adet okuma metni bulunmaktadır. Kitabın ilk teması olan “Erdemler” temasında üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bu metinler sırasıyla, “İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine”, “Kaşığı” ve “İnsanla Güzel” başlıklarından oluşmaktadır. Kitabın ikinci teması “Millî Mücadele ve Atatürk” olarak belirlenmiştir. Bu temada sırasıyla, “Bayrağımızın Altında”, “Atatürk ve Müzik” ve “Kınalı Ali'nin Mektubu” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Üçüncü temanın başlığı olan “Bilim ve Teknoloji” temasında, “Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar”, “Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri” ve “Parktaki Bilim” başlıklarından oluşan okuma metinleri bulunmaktadır.

Dördüncü temanın başlığı “Birey ve Toplum”dur. Bu temada “Kaldırımlar”, “Portakal” ve “Dilimiz Kuşatma Altında” başlıklı okuma metinleri bulunmaktadır. Beşinci tema, “Zaman

ve Mekân” konulu bir temadır ve bu temadaki okuma metinleri de “Eşref Saat”, “Türkiye” ve “Peri Bacaları” başlıkları ile verilmektedir. Altıncı temanın ana başlığı “Millî Kültürümüz” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Göç Destanı”, “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” ve “Bir Fincan Kahve” başlıkları ile sunulmaktadır. Yedinci temanın başlığı “Doğa ve Evren”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “Yılkı Atı”, “Rüzgâr” ve “Gündüzünü Kaybeden Kuş” başlıklarından oluşmaktadır. Sekizinci ve son temada ise tema başlığı “Vatandaşlık” olarak belirlenmiş ve tema metinleri de sırasıyla, “Haritada Bir Nokta”, “Yaşamaya Dair” ve “Kalbim Rumeli’de Kaldı” başlıklarından oluşmaktadır.

Bu temalardaki okuma metinlerinde ve şiirlerinde bulunan atasözleri ve deyimlerin toplam bilgisi yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu verilerden hareketle 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan temaların okuma metinleri ile ilgili olarak genel bir hatırlatma mealinde şunları söylemek mümkündür. “Erdemler” başlıklı birinci temanın ilk metni olan “İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine” okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine birinci temanın ikinci okuma metni olan “Kaşığı” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve on bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “İnsanla Güzel” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve sadece bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Kitabın “Millî Mücadele ve Atatürk” başlıklı ikinci temasında yine üç adet okuma metni bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla, “Bayrağımızın Altında”, “Atatürk ve Müzik” ve “Kınalı Ali’nin Mektubu” okuma metinleridir. İkinci temanın ilk metni olan “Bayrağımızın Altında” başlıklı okuma metninde atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine ikinci temanın ikinci okuma metni olan “Atatürk ve Müzik” parçasında da atasözü kullanılmadığı on üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Kınalı Ali’nin Mektubu” başlıklı son okuma metninde ise atasözü kullanılmadığı ve dokuz adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Üçüncü tema olan “Bilim ve Teknoloji” temasında sırasıyla “Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar”, “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” ve okuma metinleri bulunmaktadır. “Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar” başlığı ile verilen ilk okuma metninde hiç atasözü kullanılmadığı yine aynı metinde toplam dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” parçasında da atasözü kullanılmadığı ve on sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Parktaki Bilim” başlıklı son okuma metninde de atasözü ve deyim kullanılmadığı görülmektedir.

“Birey ve Toplum” başlığı altında verilen dördüncü temada ilk metin “Kaldırımlar”, ikinci metin “Portakal” ve üçüncü yani son metin ise “Dilimiz Kuşatma Altında” başlıklı metinlerdir. Dördüncü temadaki ilk okuma metni olan “Kaldırımlar” parçasında atasözüne yer verilmemişken hiç deyim kullanılmadığı da görülmektedir. İkinci okuma metninde yani “Portakal” başlıklı metinde atasözlerine yer verilmemişken yedi adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Son okuma parçası olan “Dilimiz Kuşatma Altında” başlıklı metinde de atasözlerine yer verilmemişken üç adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Beşinci tema olan “Zaman ve Mekân” temasında, “Eşref Saat”, “Türkiye” ve “Peri Bacaları” başlıklı tema metinleri bulunmaktadır. Beşinci temanın ilk metni olan “Eşref Saat” başlıklı okuma metninde bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinde toplam yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine temanın ikinci okuma metni olan “Türkiye” parçasında hiç atasözü kullanılmadığı ve iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Peri Bacaları” başlıklı son okuma metninde ise atasözlerine yer verilmediği ve dört adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Altıncı temanın ana başlığı “Millî Kültürümüz” olarak belirlenirken temanın okuma metinleri, “Göç Destanı”, “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” ve “Bir Fincan Kahve” başlıkları ile sunulmaktadır. Temanın ilk metni olan “Göç Destanı” okuma metninde atasözlerine yer verilmemişken dört adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Yine temanın ikinci okuma metni olan “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” parçasında da atasözlerine yer verilmediği ve üç adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın “Bir Fincan Kahve” başlıklı son okuma metninde bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinde toplam dokuz adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Yedinci temanın başlığı “Doğa ve Evren”dir ve bu temadaki okuma metinleri, “Yılkı Atı”, “Rüzgâr” ve “Gündüzünü Kaybeden Kuş” başlıklarından oluşmaktadır. “Yılkı Atı” başlığı ile verilen ilk okuma atasözlerine yer verilmemişken on sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma metni olan “Rüzgâr” parçasında da atasözlerine ve deyimlere hiç yer verilmediği görülmektedir. Temanın “Gündüzünü Kaybeden Kuş” başlıklı son okuma metninde ise atasözlerine yer verilmemiş olduğu ve üç adet de deyim kullanıldığı görülmektedir.

Son tema olan sekizinci temada ise “Vatandaşlık” tema başlığı altında sırasıyla, “Haritada Bir Nokta”, “Yaşamaya Dair” ve “Kalbim Rumeli’de Kaldı” tema metinleri bulunmaktadır. Temanın ilk metni olan “Haritada Bir Nokta” başlıklı okuma metninde atasözüne yer verilmemişken yirmi bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın ikinci okuma

metni olan “Yaşamaya Dair” parçasında atasözlerine yer verilmemişken üç adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. Temanın son okuma metni olan “Kalbim Rumeli’de Kaldı” parçasında ise atasözlerine yer verilmemişken on adet de deyim kullanıldığı görülmektedir. 8. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan tüm temaların okuma metinleri ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. Kitaptaki tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam üç adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde toplam yüz altmış adet deyim kullanıldığı görülmektedir. Buna göre 8. sınıf Türkçe ders kitabının tüm temalarında bulunan metinlerde atasözlerine yeterince yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

5. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Verilerinin İncelenmesi

5.1. Tema-1 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-1	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Hoşça Kalın, Güle Güle	-----	çileden çıkarmak (s. 16)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Hoşça Kalın, Güle Güle	-----	sinirine dokunmak (s.16)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Hoşça Kalın, Güle Güle	-----	punduna getirmek (s.16)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Hoşça Kalın, Güle Güle	-----	dalga geçmek (s.16)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Hoşça Kalın, Güle Güle	-----	dert yanmak (s.16)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir	-----	-----
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	alıcı gözüyle bakmak (s. 10)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	saygı duymak (s. 10)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	yok olmak (s. 10)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	dal budak salmak (s. 10)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	sırtını yere getirmek (s. 10)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	karşı koymak (s. 10-12)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	ayağını kesmek (s. 11)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	yok etmek (s. 11)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	gururunu okşamak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	adak adamak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	işe yaramak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	dolup taşmak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	sonunu getirememek (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	ses çıkarmamak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Meşeler	-----	elini sürmemek (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	özür dilemek (s. 17)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	yok olmak (s. 18)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	söz almak (s. 18-19)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	yok etmek (s. 19)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	geri kalmak (s. 19)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	sürüp gitmek (s. 19)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Tartışarak... Gerçeğe Doğru	-----	söze başlamak (s.20)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	kan ter içinde (s. 24)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	yan gelip yatmak (s. 24)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	açlıktan ölmek (s. 24)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	dünyaya gelmek (s. 25)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	yola çıkmak (s. 25)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	dolanıp durmak (s. 25)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	işe yaramak (s. 25)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	aklını başından almak (s. 25)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	yuva kurmak (s. 26)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	yoksun kalmak (s. 26)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Elveda Ağustos Böceği	-----	rahat olmak (s. 27)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karanfiller ve Domates Suyu	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur (s. 12)	saygı duymak (s. 10)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karanfiller ve Domates Suyu	-----	meydana çıkmak (s. 12)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karanfiller ve Domates Suyu	-----	idare etmek (s. 12)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	yük olmak (s. 20-21-22)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	göçüp gitmek (s. 20)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	geri çevirmek (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	selam vermek (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	gözden geçirmek (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	elinden geleni yapmak (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ninenin Kitabı	-----	yanına almak (s. 22)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	neden olmak (s. 12)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	ciddiye almak (s.12)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	katkıda bulunmak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	kendini göstermek (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	batağa saplanmak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	aklını kullanmak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	sinerji yaratmak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İyimserlik ve Kötümserlik Üzerine	-----	göze almak (s. 13)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	hoşuna gitmek (s. 20)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	yerinde duramamak (s. 20)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	rahat durmak (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	öfkelerini çıkarmak (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	nefesi kesilmek (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	meydana çıkmak (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	haberi olmak (s. 21)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşığı	-----	ödü kopmak (s. 21)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşağı	-----	iftira atmak (s. 22)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşağı	-----	ihtimal vermemek (s. 22)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kaşağı	-----	hakkını helal etmek (s. 22)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	İnsanla Güzel	-----	boy vermek (s. 28)
TEMA-1 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		2 adet atasözü kullanılmıştır.	68 Adet deyim kullanılmıştır.

Genel bir özet olarak verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının birinci temalarında bulunan tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerine sadece iki kere yer verilmiş olduğu ve toplamda altmış sekiz adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının birinci temalarında atasözlerine yeterince yer verilmemiş olduğu ve deyimlerin ise altmış sekiz adet ile çok daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

5.2. Tema-2 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-2	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Mustafa Kemal'in Kağısı	-----	nam salmak (s.40)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Mustafa Kemal'in Kağısı	-----	kul olmak (s.41)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Dumlupınar Savaşı	-----	yıldırım gibi (s. 46)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Dumlupınar Savaşı	-----	neye uğradığına şaşımak (s.46)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Dumlupınar Savaşı	-----	başsız kalmak (s.46)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Dumlupınar Savaşı	-----	ateşe vermek (s. 47)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Dumlupınar Savaşı	-----	sokaklara dökülmek (s. 47)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	kurşun gibi (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	çaba harcamak (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	görev almak (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	yerine getirmek (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	kriz geçirmek (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	demir almak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	fark etmek (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	denize dökmek (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	elde kalmak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	güm güm atmak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	manevra yapmak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	nefes almak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	oh çekmek (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	ter boşanmak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	tehlike atlatmak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	haber almak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	6 Mart 1915 Gecesi	-----	kalp dayanmamak (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Çanakkale	-----	boy ölçüşmek (s. 51)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	ucundan tutmak (s. 57)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	birlik olmak (s. 57)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	söküp atmak (s. 57)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	can vermek (s. 57)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	vakit kazanmak (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	karar vermek (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	yerine getirmek (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	iş almak (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	ilan etmek (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Anadolu İmecesı	-----	gönül vermek (s. 58)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Atatürk ve Anıları	-----	mümkün olmak (s. 48)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Atatürk ve Anıları	-----	dilinden anlamak (s. 49)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Atatürk ve Anıları	-----	kendinden geçmek (s. 49)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Atatürk ve Anıları	-----	gözden geçirmek (s. 49)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Koca Seyit	-----	içine sinmek (s. 55)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Koca Seyit	-----	çığlık atmak (s. 55)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Koca Seyit	-----	mazur görmek (s. 56)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bayrağımızın Altında	-----	ümidini kesmek (s. 46)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bayrağımızın Altında	-----	deli gibi (s. 46)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	imza atmak (s. 52)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	damga vurmak (s. 52)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	dile getirmek (s. 53-55)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	konser vermek (s. 53-54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	yer vermek (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	teşvik etmek (s. 53)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	saygı göstermek (s. 54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	eğitim vermek (s. 54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	nabız yoklamak (s. 54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	altını çizmek (s. 54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	yer vermek (s. 54)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	üzerinde durmak (s. 55)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Atatürk ve Müzik	-----	mesaj vermek (s. 55)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	var olmak (s. 60)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	dalga geçmek (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	sonuç almak (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	zorunda kalmak (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	çılgılık atmak (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	geri dönmek (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	yanıt vermek (s. 61)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	selam etmek (s. 61)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kınalı Ali'nin Mektubu	-----	haber vermek (s. 61)
TEMA-2 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		Atasözü kullanılmamıştır.	67 Adet deyim kullanılmıştır.

Verilen bilgilerden hareketle 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının ikinci tema metinleri ve şiirlerinde atasözlerine hiç yer verilmediği ve çoğunlukla deyimlerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde ise 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının ikinci temalarında deyimlerin çok fazla sayıda (altmış yedi adet) kullanılmış olmasına rağmen atasözlerine hiç yer verilmemiş olduğu görülmektedir.

5.3. Tema-3 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-3	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	akla gelmek (s. 68-69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	haklı çıkmak (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	göz yummak (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	imza vermek (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	içinden geçirmek (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	yok etmek (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	göz önüne getirmek/gelmek (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	yanında olmak (s. 68)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	vakti gelmek (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	dikkat çekmek (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	ilgi çekmek (s. 69)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	mümkün olmak (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	işinden olmak (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	karşısına almak (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	imza toplamak (s. 69)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	burnunu sokmak (s. 70)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	bitap düşmek (s. 70)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	nefes nefese kalmak (s. 71)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	haber vermek (s. 71)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	karar vermek (s. 72)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	haber almak (s. 72)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bu Nehir Bizim	-----	söz vermek (s. 72)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	dillere destan olmak (s. 79)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	baş başa kalmak (s. 79)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	düşkün olmak (s. 79)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	birlik olmak (s. 79)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	özlemini duymak (s. 80)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	ilgi görmek (s. 80)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Okland Adası	-----	yer tutmak (s. 80)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	sona ermek (s. 85)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	güneş doğmak (s. 85)

KİTABI (5.SINIF)			
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	darmadağın olmak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	gurur duymak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	altında kalmak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Deprem	-----	destek olmak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Oyun	-----	dahası var (s. 83)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Oyun	-----	gönlü almak (s. 84)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Oyun	-----	çığılığı basmak (s. 84)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Oyun	-----	canı sıkılmak (s. 84)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Oyun	-----	kendinden geçmek (s. 84)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kanatların Çocuklar	-----	donup kalmak (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Meşe İle Saz	-----	dimdik durmak (s. 74)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Meşe İle Saz	-----	boyun eğmek (s. 74)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Çocuk	-----	karar vermek (s. 82)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	boşa gitmek (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	emek harcamak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	ortaya çıkmak (s. 86-87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	gönül okşamak (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	vücuda getirmek (s. 86)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkmak Kolay	-----	meydana getirmek (s. 87)

TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkamak Kolay	-----	çekip gitmek (s. 87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkamak Kolay	-----	gücü yetmek (s. 87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkamak Kolay	-----	ortadan kaldırmak (s. 87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkamak Kolay	-----	düşünüp taşınmak (s. 87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yıkamak Kolay	-----	yol tutmak (s. 87)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	ivme kazanmak (s. 80)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	elde tutmak (s. 80)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	neden olmak (s. 80-81)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	ad vermek (s. 81)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	baş etmek (s. 81)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar	-----	mola vermek (s. 81)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	sıcak basmak (s. 88)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	sağlıcakla kal (s. 88)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	tıka basa doldurmak (s. 89)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	yer açmak (s. 89)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	ilgi duymak (s. 89)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	karar vermek (s. 89)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	nefes almak (s. 90)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	akıl erdirememek (s. 90)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	hoş geldiniz (s. 90)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	var olmak (s. 90)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	meydana gelmek (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	zarar görmek (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	uykusu gelmek (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	dikkate almak (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	sonuç vermek (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	layık görmek (s. 91)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	gurur duymak (s. 91)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Simit ve Peynir'le Bilim İnsanı Öyküleri	-----	örnek olmak (s. 91)
TEMA-3 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		Atasözü kullanılmamıştır.	77 Adet deyim kullanılmıştır.

5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının üçüncü tema metinleri ve şiirlerinde atasözlerinin kullanılmamış olduğu ve çok sayıda deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bilgilerden 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının üçüncü temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde atasözlerine hiç yer verilmemiş olduğu ve yetmiş yedi adet deyme yer verilerek daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

5.4. Tema-4 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-4	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Kilim	-----	Dilinden anlamak (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Kilim	-----	Sır vermek (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Kilim	-----	Kilit vurmak (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Kilim	-----	canından bezmek/bıkmak (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	yüz vermemek (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	birbirine girmek (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	zeval vermemek (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	kıyamet kopmak (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	sözünü kesmek (s. 110)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	sakalına ak düşmek (s. 112)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	boşa gitmek (s. 112)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	adı kalmak (s. 112)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	kendini toparlamak (s. 112)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Vatan Yahut Silistre	-----	elden gitmek (s. 112)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Boğaç Han	-----	helak kılmak/etmek (s. 120)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Boğaç Han	-----	ad koymak (s. 120)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Boğaç Han	-----	tahta çıkmak (s. 120)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Azim	-----	yol almak (s. 117)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Azim	-----	gelip geçmek (s. 117)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Azim	-----	ümide kapılmak (s. 117)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Azim	-----	uykuya dalmak (s. 117)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Azim	-----	yol göstermek (s. 118)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	üstüne yürümek (s. 123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	sıkıntı çekmek (s. 123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	çaresiz kalmak (s. 123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	huzur vermek (s. 123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	kendini düşünmek (s. 123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	dile getirmek (s. 123)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	küçük görmek (s. 124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	eziklik duymak (s. 124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	-----	iyilik görmek (s. 124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	İyilik Üzerine	İyilik et denize at: Balık bilmezse Halık bilir (s. 124)	yüz çevirmek (s. 124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	İstiklal Marşının Kabulü	-----	hak etmek (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	İstiklal Marşının Kabulü	-----	fark etmek (s.105)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	İstiklal Marşının Kabulü	-----	düşünceye dalmak (s. 105)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Büyük Mimar Koca Sinan	-----	dillere destan olmak (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Büyük Mimar Koca Sinan	-----	peşine takılmak (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Büyük Mimar Koca Sinan	-----	salık vermek (s. 110)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Büyük Mimar Koca Sinan	-----	üstün olmak (s. 111)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Büyük Mimar Koca Sinan	-----	ferman çıkarmak (s. 111)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Yurt Türküsü	-----	gözünde tutmak (s. 117)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	İstiklal Marşının Kabulü	-----	hak etmek (s. 104)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	katık etmek (s.122)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	sırası gelmek (s.122)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	kafa bulmak (s.122)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	burnunda tutmak (s.123)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	az kaldı (s.124)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	uykusu gelmek (s.124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Portakal	-----	aç kalmak (s.124)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Dilimiz Kuşatma Altında	-----	ad vermek (s. 130-131)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Dilimiz Kuşatma Altında	-----	linç etmek (s. 131)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Dilimiz Kuşatma Altında	-----	boy göstermek (s. 131)
TEMA-4 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		1 adet atasözü kullanılmıştır.	51 Adet deyim kullanılmıştır.

Dördüncü temanın tema metinlerinde ve şiirlerinde tespit edilen bilgiler ışığında söz konusu temaların metinlerinde ve şiirlerinde toplam elli bir adet deyim kullanıldığı tespit edilmişken tüm temalarda bulunan metinlerde sadece bir adet atasözünün kullanıldığı görülmektedir. Diğer temalarda olduğu gibi bu temada da atasözlerine yeterince yer verilmediği ve deyimlerin daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

5.5. Tema-5 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-5	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	önüne dikilmek (s. 136)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	mektepe medrese görmek (s. 137)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	içeriye dalmak (s. 137)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	zapt etmek (s. 137)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	kuyruğa girmek (s. 137)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	kara kara düşünmek (s. 137)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	ter ter tepinmek (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	ödü patlamak (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	kanı donmak (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	heyecana kapılmak (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	elinden kurtulmak (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	-----	gözden kaybolmak (s. 138)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Bilinçli Tüketici	-----	değer vermek (s. 142)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Özgürlük	-----	bir deri bir kemik kalmak (s. 149)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Özgürlük	-----	göz göze gelmek (s. 149)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Özgürlük	-----	aç kalmak (s. 150)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	boyun eğmek (s. 144)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	fayda vermemek (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	canını yakmak (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	yüzü gülmek (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	sabrı taşmak (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	ele avuca sığmamak (s. 145)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	can olmak (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	yel gibi (s. 145)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	kendinden geçmek (s. 145-146)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	derde derman olmak (s. 146)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	yüzüne kan gelmek (s. 146)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Gazlı Göl	-----	can bulmak (s. 146)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Forsa	-----	gözlerine inanmamak (s. 155)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Forsa	-----	kanaat getirmek (s. 155)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Forsa	-----	dizlerinin bağı çözülmek (s. 156)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Forsa	-----	haber vermek (s. 158)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Forsa	-----	hasret kalmak (s. 158)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nineme Ninni	-----	bağrına taş basmak (s. 165)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	gelip geçmek (s. 133)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	yol almak (s. 133)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	dümen kırmak (s. 133)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	sürüp gitmek (s. 133)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	ilgi çekmek (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	geri kalmak (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	çığlık atmak (s. 134-135)

TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	aklından geçirmek (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	gücü kesilmek (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	altüst olmak (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	içi daralmak (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	çaba harcamak (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Küçük Yunus	-----	seyirci kalmak (s. 134)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Son Leylek	-----	çekip gitmek (s. 141)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Son Leylek	-----	fark etmek (s. 141)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Son Leylek	-----	önünü kesmek (s. 142)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Son Leylek	-----	hava almak (s. 143)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Son Leylek	-----	peşine düşmek (s. 143)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır (s. 151)	vakti gelmek (s.150)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	tadına varmak (s.150)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	tereyağından kıl çeker gibi (s. 151)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	yüzüne gelmek (s. 151)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	fark etmek (s. 151)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	gücü yetmek (s. 151)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Eşref Saat	-----	bam teline dokunmak (s. 151)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Türkiye	-----	duman almak (s. 156)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Türkiye	-----	güneş batmak (s. 156)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Peri Bacaları	-----	tetikte durmak (s. 162)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Peri Bacaları	-----	bıçak gibi kesmek (s. 162)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Peri Bacaları	-----	başı dönmek (s. 163)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Peri Bacaları	-----	yakıp yıkmak (s. 163)
TEMA-5 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		1 adet atasözü kullanılmıştır.	65 Adet deyim kullanılmıştır.

Atasözlerine sadece bir defa yer verilen kitapların beşinci tema metinlerinde ve şiirlerinde toplamda altmış beş adet deyim yer verildiği tespit edilmiştir. Beşinci tema metinlerinde ve şiirlerinde de (ilk dört tema metinlerinde ve şiirlerinde olduğu gibi) atasözü kullanımının çok sınırlı kaldığı ve deyimlerin kullanımına daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bu verilere göre de tüm sınıfların kitaplarındaki beşinci temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde atasözlerinin kullanımının deyimlerle kıyaslandığında çok daha sınırlı ve az sayıda olduğu tespit edilmiştir.

5.6. Tema-6 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-6	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	-----	değer vermek (s. 164)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	-----	saygı göstermek (s. 164)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	-----	adam yerine koymak (s. 166)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çitlembik	-----	karşılık vermek (s.172)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çitlembik	-----	boğazı düğümlenmek (s.173)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Çitlembik	-----	sırtına almak (s.173)

TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Çitlembik	-----	göz göze gelmek (s.174)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	yelken açmak (s. 180)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	söz etmek (s. 181)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	bir arpa boyu yol almak (s. 181)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	yol almak (s. 181)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	serbest bırakmak (s. 181)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	karar vermek (s. 182)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Büyük Keşifler	-----	göz dikmek (s. 183)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Mavi Portakal	-----	şeytanın bacağına kırmak (s. 187)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	öneride bulunmak (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	hoş geldiniz (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	hoş bulduk (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	ilgi çekmek (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	yerinden oynatmak (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	söz etmek (s. 193-194)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	başına geçmek (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Buldum... Buldum...	-----	işe yaramak (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	Davulun sesi uzaktan hoş gelir (s. 166)	hüner göstermek (s. 164)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	yerinde duramamak (s. 164)

TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	alkış tufanı kopmak (s. 164)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	yerinden oynatmak (s. 165)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	yüreğini hoplatmak (s. 165)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	heyecan vermek (s. 165)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	şevk vermek (s. 165)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Anadolu Davulu	-----	meydana gelmek (s. 166)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Sazıma	-----	ortak olmak (s. 173)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karagöz İle Hacivat	-----	hakkını helal etmek (s. 180)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karagöz İle Hacivat	-----	fırsat bulmak (s. 181)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karagöz İle Hacivat	-----	dayak atmak (s. 183)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Göç Destanı	-----	saygı göstermek (s. 178)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Göç Destanı	-----	son vermek (s. 178)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Göç Destanı	-----	yok etmek (s. 178)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Göç Destanı	-----	rahat yüzü görmemek (s. 179)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	-----	hakkı var (s. 186)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	-----	kan dökmek (s. 186)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	-----	can vermek (s. 186)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	Bir Fincan Kahvenin kırk yıl hatırı vardır (s. 192)	dillere destan olmak (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	keyif vermek (s. 192)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	cezaya çarptırmak (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	yer almak (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	kapı açmak (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	ağır basmak (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	selam vermek (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	geri çevirmek (s. 193)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Bir Fincan Kahve	-----	yolu düşmek (s. 193)
TEMA-6 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		2 adet atasözü kullanılmıştır.	51 Adet deyim kullanılmıştır.

İki adet atasözü ve elli bir adet deyim kullanılan altıncı tema ile ilgili olarak diğer tema metinlerinde ve şiirlerinde olduğu gibi bu temanın metinlerinde ve şiirlerinde de atasözlerinin kullanımının deyimlere oranla çok az olduğu söylenebilir. Bu durum tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerinin deyimler ile karşılaştırıldığında temalarda yer verilme sıklığının miktarını ve atasözlerinin ne denli az kullanıldığını göstermektedir.

5.7. Tema-7 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-7	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	ters gitmek (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	peşine düşmek (s. 192)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	göz kulak olmak (s. 194)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	canı sıkılmak (s. 194)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	ceza çekmek (s. 194)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	İyiliğin Değerini Bilen Kim?	-----	gözden kaybolmak (s. 194)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyükleree Saygı	-----	dünyaya gelmek (s. 199)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyükleree Saygı	-----	iş görmek (s. 199)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyükleree Saygı	-----	yanında olmak (s. 199)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyükleree Saygı	-----	fedakârlık yapmak (s. 199)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyüklere Saygı	-----	gayret göstermek (s. 199)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyüklere Saygı	-----	saygı göstermek (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyüklere Saygı	-----	elinden gelmek (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyüklere Saygı	-----	saygı duymak (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Büyüklere Saygı	-----	hak etmek (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Yaşama Sevinci	-----	yolunu gözlemek (s. 206)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Yaşama Sevinci	-----	kimi kimsesi olmamak (s. 207)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Çocuk ve Resim	-----	şekil vermek (s. 214)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	başından geçmek (s. 220)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	yanıt vermek (s. 220)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	öne sürmek (s. 220-222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	ağzından çıkmak (s. 221)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	fırsat kollamak (s. 221)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	kaşla göz arasında (s. 221)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	dışarı atmak (s. 221)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	vakit geçirmek (s. 221)

KİTABI (6.SINIF)			
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	göz atmak (s. 221)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	gözüne kestirmek (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	baş başa vermek (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	darmadağın olmak (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	kendinden geçmek (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	otuz iki diş keman çaldırmak (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	ağızda dağılmak (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	soluğu kesilmek (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	yer almak (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	rol almak (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	geri dönmek (s. 222)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	göz atmak (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	ileri sürmek (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	göklere çıkarmak (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	yanıp yakılmak (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	sessizliğe gömülmek (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Yaz Sinemaları	-----	bir araya gelmek (s. 223)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ağaç ve Sen	-----	göz dikmek (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ağaç ve Sen	-----	boşa gitmek (s. 200)

TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ağaç ve Sen	-----	engel tanımamak (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ağaç ve Sen	-----	alnı açık yüzü ak (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ağaç ve Sen	-----	ömür sürmek (s. 200)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	İnsanoğlu çiğ süt emmiş (s. 207)	azar işitmek (s. 206)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	anlamına gelmek (s. 206)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	kabul görmek (s. 207)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	fırsat bulmak (s. 207)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	ortaya çıkmak (s. 207)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	fark etmek (s. 208)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	söz altında kalmamak (s. 208)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	kaniya varmak (s. 208)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	kıymetini bilmek (s. 208)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Bazı İnsanlar	-----	merhem olmak (s. 209)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	-----	ders vermek (s. 216)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	-----	tepki vermek (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	ıslık çalmak (s. 216)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	peşine takılmak (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	macera aramak (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	vız gelmek (s. 217)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	peşine düşmek (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	kızılca kıyamet (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	alabora olmak (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	göz açtırmamak (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	karşılık vermek (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	sesi çıkmamak (s. 217)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	para etmemek (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	yoksun bırakmak (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	birbirine girmek (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	hiçe saymak (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	yardıma koşmak (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	kendinden geçmek (s. 218)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	toprağa düşmek (s. 219)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yılkı Atı	-----	sona ermek (s. 219)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündüzünü Kaybeden Kuş	-----	söz etmek (s. 234)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündüzünü Kaybeden Kuş	-----	gün doğmak (s. 234)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Gündüzünü Kaybeden Kuş	-----	gözünü kan bürümek (s. 235)
TEMA-7 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		1 adet atasözü kullanılmıştır.	81 adet deyim kullanılmıştır.

81 adet deyim kullanılan ve sadece bir adet atasözüne yer verilen tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerinin yeterli sayıda kullanılmadığı ve deyimlerin ise daha fazla tercih

edildiği görülmektedir. Kitaplardaki yedinci temada da diğer temalarda karşılaşılan durumla benzer bir paralellik söz konusudur denilebilir. Bu da göstermektedir ki yedinci tema da dâhil olmak üzere bu temaya kadar olan tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerinden ziyade büyük çoğunlukla deyim kullanımı tercih edilmiştir. Bununla birlikte bu bölümdeki deyimlerin ve atasözlerinin kullanım ve bulunma sıklığının diğer temalarınkinden çok da fazla değişiklik göstermediği de söylenebilir.

5.8. Tema-8 Verilerinin İncelenmesi

TEMA-8	TEMA METİNLERİ	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Barkod	-----	işe yaramak (s. 220)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Barkod, Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor, Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	ortaya çıkmak (s. 220-225- 231)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	-----	yol açmak (s. 225)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	-----	fark etmek (s. 225)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	-----	ortaya çıkmak (s. 225)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	-----	dile getirmek (s. 225)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Sosyal Medya Psikolojinizi Etkiliyor	-----	ibaret olmak (s. 225)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	yer almak (s. 231)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	temel atmak (s. 231)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	fırsat vermek (s. 232)

TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	son bulmak (s. 232)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	sahne olmak (s. 232)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	akla gelmek (s. 232)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	meydana gelmek (s. 232)
TÜRKÇE DERS KİTABI (5.SINIF)	Akıllı Ulaşım Sistemleri	-----	farkında olmak (s. 232)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	göze almak (s. 250)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	aşağıdan almak (s.251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	hayran olmak (s.251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	açlıktan ölmek (s.251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	gözüne ilişmek (s.251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Kurtla Köpek	-----	feda etmek (s.251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	kahrını çekmek (s.259)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	çil yavrusu gibi dağılmak (s.259)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	tuzak kurmak (s.260)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	nefesi kesilmek (s.260)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	önüne düşmek (s.261)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Nazilli Destanı	-----	kıyamet kopmak (s.261)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	-----	can vermek (s.266)
TÜRKÇE DERS KİTABI (6.SINIF)	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar	-----	iş tutmak (s. 266)

TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ampulün İlk Yanışı	-----	pahaliya mal olmak (s.234)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ampulün İlk Yanışı	-----	sonuç almak (s. 234)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ampulün İlk Yanışı	-----	yanıt vermek (s. 234)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Ampulün İlk Yanışı	-----	... bir hâl almak (s. 235)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	İbni Sina	-----	zor gelmek (s. 241)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Isılıkla Haberleşenler	-----	ısıklık çalmak (s. 251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Isılıkla Haberleşenler	-----	fark etmek (s. 251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (7.SINIF)	Isılıkla Haberleşenler	-----	yer almak (s. 251)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	hülyaya dalmak (s. 252)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	gözlerinin içine bakmak (s. 252)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	peşini bırakmamak (s.253)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	kurşun dökmek (s.253)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	yüz vermemek (s.253)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	soğuk vurmak (s.253)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	canavar kesilmek (s.253)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	devekuşu gibi kafasını kuma sokmak (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	günah işlemek (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	gönlünden kopmak (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	hak etmek (s.254)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	elinden geleni yapmak (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	dağdan gelip bağdakini kovmak (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	payına düşmek (s.254)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	başına dikilmek (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	ayağa kalkmak (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	laf işitmek (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Haritada Bir Nokta	-----	zararı yok (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yaşamaya Dair	-----	söz vermek (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yaşamaya Dair	-----	canı sıkılmak (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Yaşamaya Dair	-----	deli olmak (s.255)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	göğüs germek (s.268)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	boyun eğmek (s.268)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	kapıya dayanmak (s.268)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	haber almak (s.268)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	talip çıkmak (s.270)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	dili tutulmak (s.271)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	buyur etmek (s.271)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	haber almak (s.271)
TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	yol gözlemek (s.271)

TÜRKÇE DERS KİTABI (8.SINIF)	Kalbim Rumeli’de Kaldı	-----	hoş geldiniz (s.271)
TEMA-8 GENEL BİLGİLER (TOPLAM)		Atasözü kullanılmamıştır.	71 adet deyim kullanılmıştır.

Sadece bir adet atasözü ve yetmiş bir adet deyim kullanılan sekizinci tema ile ilgili olarak diğer tema metinlerinde ve şiirlerinde olduğu gibi bu temanın metinlerinde ve şiirlerinde de atasözlerinin kullanımının deyimlere oranla çok az olduğu söylenebilir. Tema metinlerinde ve şiirlerinde kullanılan deyimler ile atasözleri kullanım sıklığı bakımından karşılaştırıldığında bu ögelerden deyimlerin metinlerde çok, atasözlerinin ise hiç kullanılmadığı görülmektedir.

5.9. 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Karşılaştırmalı İncelemesi

Tüm Temaların Verileri

	ATASÖZLERİ	DEYİMLER
TEMA-1	1 Adet	68 Adet
TEMA-2	-----	67 Adet
TEMA-3	-----	77 Adet
TEMA-4	1 Adet	52 Adet
TEMA-5	1 Adet	65 Adet
TEMA-6	2 Adet	51 Adet
TEMA-7	1 Adet	81 Adet
TEMA-8	-----	71 Adet
TOPLAM	6 Adet	532 Adet

5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının her birisinde sekiz tema ve her bir temada üçer adet metin bulunmaktadır. Her bir kitapta yirmi dört adet tema metni bulunmaktadır. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tamamında ise toplam otuz iki tema ve bu temaların tamamında doksan altı adet metin bulunmaktadır ve bu metinlerde ve şiirlerde bulunan atasözü ve deyim kullanımı ile ilgili olarak şu tespitlere ulaşılmaktadır. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde atasözlerine toplamda sadece altı defa yer verildiği ve deyimlere de beş yüz otuz dört adet yer verilerek daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bulgulara daha yakından bakıldığında şu tespitlere ulaşıldığı görülmektedir. Buna göre 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 1. temalarında bulunan

metinlerde ve şiirlerde toplam bir adet atasözü kullanıldığı yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam altmış sekiz adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 2. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde ise atasözü kullanılmadığı yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam altmış yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 3. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde yine hiç atasözü kullanılmadığı ve yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam yetmiş yedi adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 4. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde ise sadece bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam elli iki adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 5. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde de sadece bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde toplam altmış beş adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 6. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde ise toplam iki adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam elli bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 7. temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde yine sadece bir adet atasözü kullanıldığı ve yine aynı metinlerde ve şiirlerde ise toplam seksen bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının 8. ve son temalarında bulunan metinlerde ve şiirlerde atasözü kullanılmadığı ve yine aynı metinlerde ve şiirlerde toplam yetmiş bir adet deyim kullanıldığı görülmektedir.

Özetle, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam sekiz adet atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Deyimlerin tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam beş yüz otuz dört adet deyim kullanılmıştır. Bu verilerden hareketle çalışmanın başında ortaya konulmuş olan varsayımlar ile ilgili olarak şunları söyleyebilmek mümkündür. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının temalarında bulunan okuma metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlere yer verilmektedir.

Sınıf seviyesine göre tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerinin kullanım durumları ve sıklıklarında farklılıklar bulunduğu yukarıda sunulan veriler ile ortaya konulmaktadır. Farklı sınıf seviyelerinde kullanılan kitaplardaki tema metinlerinde ve şiirlerinde sınıf seviyesi arttıkça atasözleri ve deyimlerinin kullanım durumlarının ve sıklıklarının artmadığı varsayımı ise sunulan veriler ile desteklenmektedir. Çünkü 5. sınıf kitabındaki tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam yüz otuz altı adet deyim kullanılırken hiç atasözü kullanılmamıştır ve 6. sınıf kitabındaki tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam yüz kırk adet deyim kullanılırken bir adet atasözü kullanılmıştır. 7. sınıf kitabındaki tema

metinlerinde ve şiirlerinde ise toplam doksan beş adet deyim kullanılırken üç adet de atasözü kullanılmıştır. 8. sınıf kitabındaki tema metinlerinde ve şiirlerinde toplam yüz altmış adet deyim kullanılırken iki adet de atasözü kullanılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Literatürde yapılan çalışmalardan bazılarının ortaya koyduğu sonuçlara göre, hazırlanmış olan ders kitaplarının atasözü içermesi bakımından oldukça zayıf oldukları ve bu kitaplardaki metinlerde daha çok deyim kullanımının tercih edildiği yönündedir (Arslan-Kutlu, 2006; Uzun, 2019; Türkben, 2019). 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerin bulunma sıklıkları ve kullanılma durumları ile ilgili olarak yapılan çalışmanın sonunda elde edilen bulgulardan hareketle bazı tespitler yapılmıştır. Bu tespitler dikkate alındığında konu ile ilgili olarak bazı sonuçlara ulaşabilmek ve değerlendirmelerde bulunabilmek mümkündür.

5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerine yeterince yer verilmediği ve toplam doksan altı adet okuma parçasında (metin ya da şiir) sadece sekiz adet atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu noktada şunlar ifade edilebilir: İlgili metinlerde ve şiirlerde atasözlerinin bulunması ve kullanılması noktasında yeterli hassasiyet mevcut değildir.

Örneğin 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerine hiç yer verilmediği görülmüştür. Bu yönüyle ele alındığı zaman 5. sınıf Türkçe ders kitabı, diğer kitaplar arasında atasözleri açısından değerlendirildiğinde, en zayıf kitap olarak görülmektedir. Hâlbuki atasözlerinin sadece bir dil unsuru olmadığı ve millet olma unsurlarından bir tanesi ve kadim kültürün taşıyıcısı ve yansıması olduğu ifadeleri dikkate alınarak bu noktada atasözlerinin tema metinlerinde ve şiirlerinde daha fazla kullanılması ve bu yapılara daha fazla önem verilmesi sadece bir dil öğretim faaliyeti olmaktan çok daha fazla anlam ifade edebilir. Bu noktanın önemle ele alınarak gerekli düzenleme ve düzeltmelerin yapılacak çalışmalar yoluyla ortaya konulması sağlanabilir.

Şöyle ki ilgili kitabın hazırlanma süreçleri tekrar ele alınıp tema metinleri ve şiirleri gözden geçirilerek bu parçaların daha fazla atasözü içerecek şekilde yeniden kurgulanması sağlanabilir. Böylelikle atasözlerinin tema metinleri ve şiirlerinde daha fazla bulunması ve kullanılması dolayısıyla ortaokula yeni başlamış olan öğrencilerin de atasözleri ile daha erkenden tanışıp daha fazla aşına olmaları sağlanabilir. Bu tema metinlerin ve şiirlerin her birisinde en az bir iki adet atasözüne yer verilmesi öğrencilerin atasözleri ile karşılaşma ve anlama/kullanma sıklıklarını da artırabilir. Böylelikle atasözlerinin özünde taşıdığı kültürün aktarımı ve devamı, millet olma şuuru gibi kendine has görevlerini de yerine getirme imkânı sağlanabilir.

Deyimlerin kullanılması noktasında ise temalarda bulunan metinlerde ve şiirlerde bolca deyim kullanıldığı (yüz otuz altı adet) tespit edilmiştir. Bu yönüyle deyim kullanım sıralamasında 5. sınıf Türkçe ders kitabı, ilgili kitaplar içerisinde üçüncü sırada yer almaktadır. Diğer sınıflarda kullanılan kitaplarda olduğu gibi 5. sınıf Türkçe ders kitabının tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde deyimlere sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Bu, deyimlerin öğretimi açısından faydalı bir uygulama olarak görülmekle birlikte benzer uygulamanın atasözlerinin öğretimi için de kullanılması faydalı olacaktır.

6. sınıflar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözü ile deyimlerin kullanımı ve sıklığı ile ilgili bilgilerden hareketle bazı sonuçlara ulaşmak ve değerlendirmeler yapabilmek mümkündür. Bu bulgulara göre, atasözlerinin temadaki metinlerde ve şiirlerde sadece iki adet kullanılmış olması kitabın zayıf bir yönü olarak değerlendirilmektedir. Bu zayıflığın etkinlikler yoluyla giderilmeye çalışılması hedeflenmiş gibi görülsede atasözlerinin öğretilmesi noktasında tanınırlık ve bilinirlik düzeylerinin sağlanabilmesi için bu atasözlerinin daha fazla metinde ve şiirde kullanılması daha faydalı olacaktır. Bu amaçla atasözlerine tema metinlerinde ve şiirlerinde daha fazla yer verilmesi ve sıklıkla tekrarlarının yapılması sorunu bir noktaya kadar azaltabilir. Fakat daha önemlisi, bu unsurların olabildiğince görsel ve hikâye, masal, efsane vb. ögeler içerisinde verilmesi de başka bir yöntem olarak kullanılabilir. Deyim kullanımında tema metinlerinde ve şiirlerinde yüz kırk adet deyim kullanım sayısı ile en fazla deyim kullanılan ikinci kitap 6. sınıf Türkçe ders kitabı olarak tespit edilmiştir. Diğer kitaplarda olduğu gibi 6. sınıf Türkçe ders kitabının tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde deyimlere sıklıkla yer verildiği tespit edilmiştir. Bu, deyimlerin öğretimi açısından faydalı bir uygulamadır ve aynı uygulamanın atasözlerinin öğretimi için de kullanılması faydalı olacaktır.

7. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde bir sonraki yıla dair alt yapısal hazırlık ve hazır bulunuşluk noktasında atasözleri ve deyimlere daha fazla yer verilebilir. Deyimlerin ilgili tema metinlerde ve şiirlerde üç atasözünün kullanımına karşılık doksan beş adet deyim kullanıldığı durumu gösteriyor ki deyimler bu ögeler içinde atasözlerine kıyasla daha fazla kullanılmıştır. İşte bu noktada kitapta yer alan bu metinlerin ve şiirlerin tekrar atasözlerine daha fazla yer verebilecek şekilde hazırlanması düşünülebilir. Atasözleri ve deyimlerin parçalarda bulunma ve kullanımı arasındaki büyük fark bu şekilde en aza indirilebilir. Öğrencilerin kitapta bulunan tema metinleri ve şiirlerden hareketle Türkçe derslerinde atasözlerine daha az önem verildiği hissiyatı ve düşüncesi daha bu sınıf seviyesinde ortadan kaldırılabilir.

8. sınıfların Türkçe ders kitaplarında bulunan tema metinlerinde ve şiirlerinde deyimlerin kullanımı ve sıklığı, atasözlerinin kullanımı ve sıklığı ile karşılaştırıldığında deyimler lehine bir dengenin ezici çoğunlukla gerçekleştiği görülmektedir. Bu noktada kitabın tema metinlerinde ve şiirlerinde deyimlerin yüz altmış adet kullanımı ile tüm sınıflarda kullanılan kitaplar içerisinde en fazla deyme yer verilen kitap olarak birinci sırada olduğu söylenebilir. Fakat atasözleri noktasında aynı durumdan söz edebilmek mümkün değildir. Şöyle ki kitabın tüm tema metinlerinde ve şiirlerinde -ki toplam yirmi dört adet tir- sadece iki adet atasözü kullanıldığı gerçeğinden hareketle böylesi bir oranın, 8. sınıf Türkçe ders kitabı için hiç de yeterli bir oran olmadığı söylenebilir. Diğer kitaplar için söylenen ve önerilen tüm öneriler 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında da aynen geçerli olup bu önerilere ilaveten başka birkaç öneri ve değerlendirmeler de yapılabilir.

Örneğin, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerinin ve deyimlerin kullanım sıklıklarının oransal olarak dengelenebilmesi sağlanabilir. Bunu sağlayabilmenin önemli bir yolu 8. sınıf öğrencilerinin yıl sonunda girecekleri liselere seçme ve yerleştirme sınavlarında sorulacak olan sorularda atasözlerine ve deyimlere yer veren sorular hazırlanması bir öneri olarak düşünülebilir. Çünkü sınav sorularında atasözleri ve deyimler ile ilgili soruların sayısının fazlalaştırılması ve kat sayılarının artırılması öğrencilerin bu unsurlara daha fazla önem vermelerini gerektirecek dolayısıyla da bu konulara daha fazla önem göstermek durumunda kalacaklardır. Böylesi bir durumda öğrencilerin kullandıkları ders kitaplarında bulunan metinlerde de daha fazla atasözleri ve deyimlerin kullanımının sağlanması gerçekleşebilecektir. Bu hem öğrencilerin akademik başarılarının artırılması hem de millî kimliklerinin oluşturulması noktasında ve kültürel öğelerin kazanılmasındaki gelişimine fayda sağlayabilir.

Buna göre ilgili kitapların temalarının tek tek incelemesi yapıldığında ilk temaların eğitim-öğretim süreçlerinin başlangıç zaman dilimlerine denk gelen tarihlerde işlendiği düşünüldüğünde, öğrencilerin Türkçe dersi ve okuma metinleri ile ilk tanıştıkları haftalarda hemen atasözleri ve deyimler ile karşılaşmaları sağlanabilmelidir. Bu anlamda ilgili haftalarda işlenen tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerin daha fazla kullanılması ve bu öğelere daha fazla önem verilmesi faydalı olabilir. Devam eden süreçlerde ve ilerleyen derslerde yine ilk haftadan itibaren tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözleri ve deyimlerin sıklıkla kullanımı devam ettirilerek bu öğelerin hem pekiştirilmelerinin sağlanabilmesi hem de akılda kalma olasılığının -göz ve dil aşinalığı ile bile olsa- güçlendirilebilmesi mümkün hâle getirilebilir.

5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinlerinde ve şiirlerinde atasözlerine, deyimlere oranla daha az yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle yukarıda yapılan tespitler ve değerlendirmelere ek olarak şu öneriler de düşünülebilir. Örneğin kitaplarda atasözlerinin tema metinlerinde ve şiirlerinde yeterince yer bulmaları sağlanamamış olduğundan belki de bu eksikliğin telafi edilebilmesi amacıyla atasözlerinin öğretim, kullanım ve pekiştiriminin sağlanabilmesi amacıyla bazı sınıf seviyelerindeki kitapların etkinlikler bölümünde bu unsurlar ile ilgili etkinlikler yapılması istenmektedir. Fakat burada bir sorun bulunmaktadır. Temada bulunan ana metinlerde ve şiirlerde bu atasözlerinin kullanımı ya ilk defa yapılmaktadır ya da sadece bir cümlelik bir örnekle geçirilmektedir. Hâlbuki anlamına daha önceden hazırlanan temaların metinlerinde aşına olan ve öğrenen bir öğrenci profili maalesef mevcut değildir. Hâl böyle olunca da öğrencilerden belki de metinde ilk defa kullanılan atasözleri ile ilgili etkinlikler yapılması istenmektedir. Bunun cevabı belki şöyle verilmeye çalışılabilir: “Atasözleri ve deyimler sözlüklerini kullansınlar”. Bu ne kadar pratik ve etkili bir yol ve çözüm önerisi olarak görülebilir? Biz bunun doğru bir yöntem olduğu kanaatinde değiliz. Bu meselenin çözülebilmesi için bu etkinliklerde kullanılan atasözlerinin çok önceki temalardaki metinlerden/şiirlerden başlanarak sırasıyla diğer temalarda bulunan metinlerde/şiirlerde sıklıkla kullanılması sağlanabilir, bu yolla da öğrencilerin bu unsurlara aşinalığı oluşturulabilir ve bu unsurları daha rahat kullanabilmeleri sağlanabilir.

Bir diğer önemli nokta kitaplarda bulunan temalardaki şiirlerde atasözleri ve deyimlerin kullanım durumudur. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema metinleri olarak toplam yirmi dokuz adet şiir tema okuma parçası bulunmaktadır (5. sınıflarda sekiz temada/yirmi dört okuma parçasında dört adet, 6. sınıflarda sekiz temada/yirmi dört okuma parçasında on bir adet, 7. sınıflarda sekiz temada/yirmi dört okuma parçasında sekiz adet, 8. sınıflarda sekiz temada/yirmi dört okuma parçasında altı adet şiir kullanılmıştır). Temalarda okuma parçası olarak seçilen bu şiirlerde toplam otuz dokuz adet deyim (5. sınıflarda dört adet şiirde yedi adet, 6. sınıflarda on bir adet şiirde on üç adet, 7. sınıflarda sekiz adet şiirde on adet ve 8. sınıflarda altı adet şiirde dokuz adet deyim) kullanılmıştır. Fakat bu şiirlerin hiçbirisinde atasözü kullanılmamıştır. Bu şiirlerin seçiminde daha dikkatli davranılarak atasözlerini içeren şiirlerin okuma parçası olarak belirlenmesi ve tercih edilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ ÜN Kamile, Etkili Öğrenme ve Öğretme, (4. Baskı), Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir 2003.

AKSAN Doğan, Anlambilim, Ergin Yayınevi, Ankara, 1999.

AKSAN Doğan, Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara 1990.

AKSOY Ömer Asım, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I, İnkılap Kitapevi, İstanbul 1998.

AKSOY Ömer Asım, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II, İnkılap Kitapevi, İstanbul 2015.

AKYALÇIN Necmi, Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara 2012.

AKYOL Hüseyin (2019), Atasözleri ve Deyimleri Barındırması Bakımından 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı).

ALBAYRAK Nurettin, Türkiye Türkçesinde Atasözleri, Kapı Yayınları, İstanbul 2009.

ALTAYLI Seyfettin, “Atasözü ve Deyimler Arasındaki Farklar”, Karadeniz Araştırmaları, Bahar 25 (2010), (125-134).

ARSLAN-KUTLU Hilâl, MEB İlköğretim 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Programı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), 2006.

BAHADANLI Yusuf Ziya, Deyimlerimiz ve Kaynakları, İstanbul 1962.

BARIN Erol, “Yabancılarla Türkçe Öğretiminde İlkeler”, Türkiyat Araştırmaları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1 (2004), (19-30).

BAŞ Bayram, “Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı”, Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2) (2002), (12-60).

BAŞARAN Uğur, “Atasözlerinin Kalıpsallığı Üzerine”, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9 Summer (2013), (757-770).

BEYDİLLİ Celal (Memmedov), Atalar Sözü, Önder Neşriyat, Bakü 2004.

BİLGİN Muhittin, Anlamdan Anlatıma Türkçemiz, Anı Yayınları, Ankara 2006.

BRUNER Jerome, Toward A Theory of Instruction, W.W. Norton and Company, New York

1968.

BULUT Mesut, “Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi”, Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/13 Fall (2013), (559-575).

ÇELİK Ayşegül (2011), İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında (MEB) Yer Alan İpek Yolu'nda Türkler Ünitesinde Atasözleri Ve Deyimlerin Kullanılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/İlköğretim Ana Bilim Dalı/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı).

ERCİLASUN A. Bircan, Dilde Birlik, Cönk Yayınları, İstanbul 1984.

ERGİN Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1989.

ERTÜRK Selahattin, Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara 1972.

ESİN Berna, Dil Eğitiminde Bir Araç Olarak Atasözü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 2011.

EVAT Yılmaz, “Deyimlerin Konuşma Eğitimine Uygulanabilirliği Üzerine”, 1st International Black Sea Conference on Language and Language Education, Ondokuz Mayıs University, Samsun, September 22-23 (2017), (539-548).

FİDAN Nurettin, Okulda Öğrenme ve Öğretme, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1986.

GİRMEN Pınar, “ Türkçe Eğitiminde Atasözleri ve Değer Eğitimi”, Değerler Eğitimi Dergisi, 11(25), (2013), (117-142).

GLASSER Robert, Component of A Psychology of Instruction: Toward a Science of Design. Review of Educational Research, 46(1) (1976), (1-14).

GÜLENDAM Ramazan, “Son Dönemde Atasözleri ve Deyimler Üzerine Yapılmış Çalışmalardan İki Üzerine Bir Değerlendirme (Kitap Eleştirisi)”, Dil Dergisi, 157 (2012), (21-48).

HATİPOĞLU Vecihe, “Atasözleri ve Deyimler”, Türk Dili, XIII/152 Mayıs 1964.

HATİPOĞLU Vecihe, Türkçenin Sözdizimi, DTCF Yayınları 2. Baskı, Ankara 1982.

HENGİRMEN Mehmet, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2, Engin Yayınevi, Ankara 2007.

HUSEYNZADE, Ebulqasım, Atalar Sözü, Yazıcı, Bakü 1981.

KARATAŞ Zeki, “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”, Manevi Temelli Sosyal

Hizmet Araştırmaları Dergisi Cilt 1, Sayı 1, Ocak 2015.

KAVCAR Cahit, “Türkçe Eğitimi ve Sorunları”, Dil Dergisi, 65, (5-17).

KEKLİK Saadettin, “Atasözleri Sadece Gerçek ve Mecaz Anlamlı mıdır?”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute, 10(23) (2013), (239-250).

KENZHALİN Kuansyshbek, “Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları”, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi/Turkish World Journal of Language and Literature, 43(Bahar/Spring) (2017), (107-124).

KORKMAZ Zeynep, “Türkçenin Anlatım Gücünde Deyimlerin Yeri”, Türk Dili, 801 (2018), (16-22).

METE Filiz, “Kültürel Ortaklığın Göstergesi Deyimlerin Öğretimi”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, 21(2), (2014), (113-128).

MİNDİVANLI Esra, KÜÇÜK Birgül, AKTAŞ Elif, “Sosyal Bilgiler Dersinde Değerlerin Aktarımında Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(3) (2012), (93-101).

NAZİEV Aslanbek, “What is an education?”, International Conference for the Future of Education, (2017), (1-6).

ÖZTÜRK İ. Yavuz ve KIRMIZI Ömer, (2020), Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Millî Kültür Teması Metinlerinde Deyim ve Atasözü Varlığı, OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi OMU Journal of Education Faculty 2020, 40(1), 317-356

PARLATIR İsmail, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II, Yargı Yayınevi, Ankara 2007.

PÜSKÜLLÜOĞLU Ali, Türkçe Deyimler Sözlüğü, Arkadaş Yayınları, Ankara 1995.

SENEMOĞLU Nuray, Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Ertem Yayınevi, Ankara 1997.

SOYKAN Ömer Naci, Arayışlar, Küresel Yayınları, İstanbul 1998.

STANEK Kamila Barbara, “Kültür-Dil-Gramer Leh ve Türk Atasözlerinin Türkçe Öğretiminde Rolü”, Belleten, 64(1) (2016), (103-123).

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Anıttepe Yayıncılık, Cem Web Ofset A.Ş., Ankara 2020.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Ekoyay Yayıncılık, Ada Matbaacılık, Ankara 2020.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Özgün Yayıncılık, Ankara 2020.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, Devlet Kitapları, Ankara 2020.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Dersi Öğretim Programı, Ankara 2019.

TOZOĞLU Seher, (2009), T.C. Millî Eğitim Bakanlığı'nca İlköğretim İçin Tavsiye Edilen 100 Temel Eser İçerisindeki Türk Edebiyatına Ait Romanların Atasözleri ve Deyimler Bakımından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Türk Edebiyatı Bölümü/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı/Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı).

TURAL Sadık, Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

TÜRK BEN Tuncay, Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Deyim Varlığı ve Öğretimi Açısından İncelenmesi, Bayterek | Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi, 2(2), (2019), (63-90).

TÜRKÇE Sözlük, Türk Dil Kurumu (TDK) Yayınları, Ankara 2005.

ÖZTÜRK İ. Y. ve KIRMIZI Ö. (2020), Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Millî Kültür Teması Metinlerinde Deyim ve Atasözü Varlığı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

UZUN Mehmet, (2019), 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabının Atasözleri ve Deyimleri Barındırması Bakımından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı).

VARIŞ Fatma, Eğitimde Program Geliştirme Teorileri ve Teknikler, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1978 Ankara.

<https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/it%20is%20raining%20cats%20and%20dogs>(E.T. 01.06.2022).

ZEFERXAH Eli, El Biliği Servetimiz, Hadi Neşriyat, Tebriz 2004.

ZÜLFİKAR Hamza, Atasözü Terimi, Kaynağı ve İmlası, Türk Dili LV/438, 1988.

EK 19. Tez Değerlendirme Formu

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapakta ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası